Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1118 — ՇԱԲԱԹ 26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1887 (Ն. Տ.) 8 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1887 — 20 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1305

20 ՓԱՐԱ (Ծ'ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՂՐԿԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

غلطه ده نورادونكيان خاننده ارهولك
غزته سی اداره سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ (Ծ'ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան կանխիկ արծաթ 160
» » Վեցամսեայ » » 80
» » Եռամսեայ » » 40
Գաւառաց » եւ տեղական
Թղթատարով տարեկան » » 240
Գաւառաց համար եւ տեղական
Թղթատարով վեցամսեայ » » 120
Օտար երկիրներ, տարեկան Ֆրանք 56
» » վեցամսեայ » 28
Դուրս ղրկուած լրագրաց ճամբու ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է։
Խմբագրութեանս ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր։

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople

Կ. ՊՈԼԻՍ, 26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1887

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ ԱՐԴԻ ՎԻՃԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Լրագրոյս սեպտ. 18 Թուով հրատարակեցինք կարեւոր Թղթակցութիւն մը Տիարպէքիրէ։

Իրազեկ և ականատես դիտողի մը այդ գրութեամբ նշանակուած են շատ որոշապէս՝ Տիարպէքիրի առաջնորդական վիճակին խեղճութեան պատճառները, և մանաւանդ շրջակայից Հայերուն կրօնափոխութեան պատճառները։

Այս ամեն պատճառք կը փայլին իրենց միօրինակ հանգամանքով, — իրենց նիւթականութեամբ։ Առաջնորդ չի կենար ի Տիարպէքիր, զի Թեմն հասոյթ չունի։ Ժողովուրդը կրօնափոխ կը լինի, զի վերջին ծայր աղքատացեալ է։

Այսօր չպիտի խօսինք կրօնափոխական խնդրոյն վրայ, որով բաւական զբաղեցանք վերջերս։ Անօգուտ չենք համարիր սակայն նշանակել թէ հրաժարեալ Քաղաքական Ժողովոյ երկամեայ պաշտօնավարութեան Տեղեկագիրն, որ ի մօտոյ պիտի ցրուի Երեսփոխանաց, այդ կարեւոր խնդրոյ վրայ կը պարունակէ պաշտօնական ու վաւերական տեղեկութիւններ, և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ առ Կայս. Կառավարութիւնն ուղղեալ պաշտօնագրեր, վերաբերմամբ մարդորսութեան դէպքերուն ու հնարքներուն։

Այսօր յատուկ մտադրութեան մը արժանի կը համարինք մեր Տիարպէքիրի Թղթակցին գրութեան այն մասն որ կը վերաբերի Տիարպէքիրի առաջնորդական վիճակին։

Ցարգոյ Թղթակիցը կը յայտնէ թէ Տիարպէքիրի Թեմը գրեթէ եկամուտ չունի. ազգային տուրք տուող չկայ. այս մասին ամենէն աւելի զանցառուք են տեղւոյն հայ երեւելիք, ժողովականք. Տիարպէքիրի Առաջնորդ մը տարին հազիւ 2.500 կամ 3.000 ղրուշ եկամուտ ունի։ Դպրոցներուն համար որք ամենախեղճ վիճակի մէջ են, Տիարպէքիրի Հայք 15,000 ղրշ. ծախք կ'ընեն, որ տեղացի վարժապետներուն [illegible] եղած իրաւունքն է։ Բայց այս գումարէս Առաջնորդը բաժին չունի։ Արդ, ինչպէս կարելի է տարեկան 25—30 ոսկւով Առաջնորդ մը պահել կուսակալանիստ քաղաքի մը մէջ, որպէս է Տիարպէքիր, — կամ ո՛և իցէ քաղաքի մը մէջ։

Ստոյգ է որ Ազգն ու Եկեղեցին իրաւունք ունին անձնուիրութիւն ակնկալելու եկեղեցականութենէն։ Մանաւանդ մեծամեծ և անմիջական վտանգաց առջեւ, եկեղեցականք իրենց նուիրական կոչման մէկ պարտաւորութիւնը միայն կատարած կը լինին՝ առանց նիւթական նկատումներու դիմելով հո՛ն ուր կը կանչէ զիրենք Ազգին շահը կամ Եկեղեցւոյն վտանգը։

Բայց, այս կարեւոր վերապահութիւնս ընելէն ետքը, կը մնայ սա անժխտելի ճշմարտութիւն թէ, սովորական պայմաններու մէջ Թեմ մը քիչ շատ պատշաճապէս կառավարելու համար, անհրաժեշտ է որ քիչ շատ ապրուստի միջոց մը ապահովուած լինի Առաջնորդին։ Եւ երբ կը ծանուցուի թէ Տիարպէքիրի պէս Թեմի մը մէջ Առաջնորդը տարեկան 25—30 ոսկիէ աւելի «առաջնորդական իրաւունք» չունի, աւելորդ իսկ է պնդել թէ այդ «քիչ շատ ապրուստն» ապահովեալ չի Թուիր Տիարպէքիրի Առաջնորդին։

Այս ծանր անպատեհութիւն անմիջական կարգադրութիւն կը պահանջէ։ Տիարպէքիրի Առաջնորդութեան ենթարկեալ են Արղնի, Սեւերէկ, Չերմիկ, Ճնգուշ, Սիլվան, Հազրօ, Պէհրէմկի, Լճէ, Էկիլ, Մատէն և Շերիկ։ Բայց այս գաւառակաց հայք չեն նպաստեր Տիարպէքիրի Առաջնորդին ապրուստին։ Եկեղեցականապէս կախեալ են Վանքերէ որոց Թեմն են։ Վանահայրք միայն կ'ապրին այս գաւառակաց տուրքերովը, և Վանահայրք անկախ են Տիարպէքիրի Առաջնորդէն։ Այսինքն՝ գործն Առաջնորդը կը տեսնէ, իսկ հացը Վանահայրք կ'ուտեն։ Արղնու, Ճնգուշի և Մակաբայեցւոց Վանքերուն Տիարպէքիրի Թեմէն անջատ մնալն ալ նոյն արդիւնքը տուած է։

Այս պայմանաց մէջ, ըստ բաւականին կը հասկցուի թէ ինչ տեսակ կարգադրութիւն մը պէտք է տրուի Տիարպէքիրի առաջնորդական խնդրոյն, որ, զանազան և զարմանազան պարագայից բերմամբ, այսօր Ազգին համար առաջնակարգ հրատապ խնդիր մ'եղած է։ —

Աւելորդ է յիշեցնել թէ Սահմանադրութենէն առաջ գրեթէ ամեն Առաջնորդ քիչ շատ ալ Վանահայր էր։ Այս վիճակ ինչ կերպ անպատեհութիւն ալ ունենար, լիովին կ'ապահովէր Առաջնորդին ապրուստը։ Սահմանադրութենէն ի վեր հակառակ հոսանք մը տիրեց։ Վանքերն և Վիճակները բաժնուեցան՝ թէ Վանքերն և թէ Վիճակները լաւագոյնս կառավարելու յուսով։ Բայց այսպէս առաջնորդական վիճակէն բաժնուած ո՞ր Վանքին համար կարող ենք այսօր ըսել թէ մատակարարութիւնը բարւոքեցաւ և Ազգին համար արդիւնաւոր սկսաւ լինել։ Բայց նոր անպատեհութիւն մը աւելցաւ։ Ահա տեղ տեղ կը տեսնենք թէ, Վանահայրութեան և Առաջնորդութեան անջատումին պատճառաւ, Առաջնորդին ապրուստը դժուարացած է, կամ անկարելի եղած։ Ճարպիկ կամ չարքաշ Առաջնորդներ գործին մէջէն ելեր են ինչպէս որ կրցեր են։ Բայց ասանկ Առաջնորդներ ամեն անգամ չեն գտնուիր։ Ազգին պարտքն է տանելի, հանդուրժելի վիճակ մ'ընել Առաջնորդութեան պէս կարեւոր պաշտօն մը, յորմէ կ'ակնկալուին բազմադիմի կարեւոր ծառայութիւնք, մանաւանդ հայաբնակ ներքին գաւառներուն մէջ։

Ուստի, ուր որ քննութեամբ, հետազօտութեամբ կամ փորձառութեամբ ապացուցեալ է թէ Առաջնորդին ապրուստը կախում ունի Վանքին ու Թեմին միացումէն՝ պէտք չէ խորշիլ վերստին միացնելէ Վանքն ու Թեմը, երկուքին ալ բարւոք կառավարութեան համար ինչ ինչ կարեւոր պայմաններ հաստատելով հանդերձ։

Հրաժարեալ Քաղաքական Ժողովը ճանչեց այս պէտքս, և Տիարպէքիրի Առաջնորդ անուանեալ Դերձակեան Եպիսկոպոսին տուաւ Վանահայրութիւն մ'ալ։ Դժբախտաբար, Վանքն ա՛նչափ հեռի էր Առաջնորդութեան պաշտօնավայրէն, որ Մշոյ Վանահայր և Տիարպէքիրի Առաջնորդ Դերձակեան Եպիսկոպոս երկու տարբեր պաշտօններէն ո՛չ մին կարողացաւ գոհացուցիչ կերպիւ վարել։ Խնդրոյն բանաւոր և բնական լուծումն այս չէր, և չէ։ Մշոյ Վանահայրութիւնն ո՛և է կապ չունի, չէ ունեցած և չի կրնար ունենալ Տիարպէքիրի Առաջնորդութեան հետ։ Աւելի բնական, աւելի բանաւոր կարգադրութիւն մ'է՝ Տիարպէքիրի կառավարական շրջանակին մէջ գտնուած Վանքերու միացումը Տիարպէքիրի Առաջնորդութեան հետ։ Այսպիսի կարգադրութեան մը սկզբունքը կրնանք յանձնարարել մեք, առանց մանրամասնութեանց մէջ մտնելու։ Բայց անհրաժեշտ հարկ մ'է և Վարչութիւնն ալ անշուշտ պիտի տնօրինէ որ Տիարպէքիրի Առաջնորդն, ո՛ր Վանքին Վանահայրութիւնն ստանձնէ, ապահովէ նոյն Վանքին բարւոք մատակարարութիւնը՝ Միաբանութեան մէջէն ընտրեալ արժանաւոր Փոխանորդի մը ձեռամբ։

Բայց այս կամ այն առաջնորդական Թեմերու և Վանքերու փոխադարձ կացութեան մէջ այս օրինակ կարեւոր փոփոխումներ մտածանելու համար, Խառն Ժողովոյ տնօրինութիւնն հարկաւոր է, և Խառն Ժողովն այժմ գոյութիւն չունի, քանի որ Քաղաքական Ժողով մը գացած է, և նոր մը չէ եկած։ Այս վարչական ընդհատումնեք ծանրապէս վնասաբեր են ազգային շահուց։ Շատ կը ցաւինք նորընտիր Քաղաքական Ժողովոյ անդամոց խմբովին հրաժարման վրայ։ Մի քանի անդամներու հրաժարումն սովորութիւն դարձած բան մ'էր, և Քաղաքական Ժողովի վերջնական կազմութենէն յետոյ, կարելի էր զանոնք հաճեցնել։ Բայց խմբովին հրաժարումն անկանխելի չէր բնաւ, և անշուշտ ենք թէ ազգային շահուց քիչ շատ հոգածութիւն ունեցող ամեն Հայու խորին վիշտ պիտի պատճառէ դժուարութիւնն որում արդ մատնեալ կը գտնուի Նոր Վարչութեան կազմութիւնն։ Անշուշտ այս դժուարութիւնս ալ վաղանցիկ է. բայց ինչո՞ւ համար մինչեւ իսկ քանի մը շաբաթներու — կամ քանի մը ամիսներու — համար Պատրիարքը զրկուի Վարչութեան գործակցութենէն և Ազգը զրկուի սա մխիթարական գիտակցութենէս թէ իւր կենսական շահուց վրայ հսկող պատասխանատու մարմին մը կայ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մերվէ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Էյուպ Խանի հետեւողք ջանացեր են ապստամբութիւն մը յարուցանել ի Հերատ, բայց ցայս վայր չեն յաջողեր։ Ապստամբ Ղըլըզայիներու պետերուն խորհրդոց անսալով, Էյուպ Խան վերադարձեր է Աֆղանիստան, և Գանտահարի կողմը գացեր է։

—Ի Բոլա, ի Զարա և ի Բագդաբօ մեծ պատիւներ եղան անգլիական նաւատորմին, ընդ հրամանօք Էտիմպուրկի Դքսին, որուն կ'ընկերանայ Վալէսի Իշխանին որդւոց մին։ Շքեղ հանդէսներ տրուեցան ի պատիւ արքայազուն հիւրերուն։ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և Անգլիոյ լրագիրք քաղաքական նշանակութիւն մը կուտան բրիտանեան նաւատորմին եղած պատիւներուն, իբրեւ նոր ապացոյց Մեծին Բրիտանիոյ և Աւստրիոյ-Հունգարիոյ քաղաքական շահուց համերաշխութեան։ Պալքանեան խնդրոյն նորագոյն երեւոյթին առթիւ Լոնտոնի և Վիէննայի Կառավարութեանց հետեւած ընթացքին նմանութիւնն աւելի եւս ոյժ կուտայ սոյն համերաշխութեան յայտարարութեանց։

—Զարմանալի արդիւնք մ'ունեցան Սերպիոյ նոր Սքուբշինայի ընտրութիւնք։ —Նախորդ Նախարարութեան կուսակիցներէն ո՛չ ոք ընտրեցաւ։ 71 Ազատականք և 70 Արմատականք ընտրեցան. այսինքն՝ տիրող երկուքին կուսակցութիւնք իրենց մէջ գրեթէ հաւասարապէս բաժնեցին խորհրդարանական իշխանութիւնը, բնաւ բաժին չհանելով ընդդիմադիրներուն։ Թէեւ 15 ընտրութիւնք համեմատականի մնացած են, բայց կը հաշուուի թէ 12 Ազատականք և 3 Արմատականք պիտի ընտրուին։ Կատարեալ բարեկարգութիւն տիրեց ընտրութեանց պահուն։ —Սահմանադրական այս զարմանալի երեւոյթ յատուկ է Սերպիոյ, ուր օրուան Վարչութիւնը կը յաջողի միշտ իւր կուսակիցներն ընտրել տալ, և ո՛չ մէկ ընդդիմադրի ընտրուիլը նորագոյն ապացոյց մ'է թէ Սերպիոյ մէջ օրուան Վարչութիւնն ո՛ր աստիճան ազդեցութիւն կրնայ ունենալ ընտրողաց վրայ։ Կը յիշուի թէ Նախորդ Նախարարապետ Պ. Կարաշանին եօթն տարի անընդհատ կառավարած էր երկիրն, իրեն քաղաքականութիւն որոշելով՝ հեռանալ Ռուսիայէն և մօտենալ Աւստրիոյ, ի պաշտպանում Սերպիոյ ազգային գոյութեան։ Այս քաղաքականութիւն հարուած մ'ընդունած էր ռուսասէր համարուած կուսակցութեան պետ Պ. Ռիստիչի յաջորդելովը Պ. Կարաշանինի։ Սորա քաղաքականութիւնն այժմ վերջնական հարուած մը կ'ընդունի ընտրութեանց արդիւնքովը, որք ռուսասէր համարուածներուն իշխանութիւնը կ'ապահովեն։ Պ. Ռիստիչի Նախարարութիւնն այժմ անարգել պիտի կարողանայ մերձենալ Ռուսիոյ և հեռանալ Աւստրիայէն, և Սերպիոյ սոյն քաղաքական փոփոխութիւն նպաստաւոր չէ Պուլկարիոյ, որ, դէթ առ այժմ, հակառակ ուղղութեան մը մէջ է, Ռուսիայէն հեռանալով և Աւստրիոյ մօտենալով։

—Սեպտ. 31ին ի Խարքով բացուեցաւ, ընդ Կայսերական հովանաւորութեամբ, յոյժ կարեւոր ցուցահանդէս մը ռուսական արուեստից, տարազագործութեանց և հողային բերքերու։ Կայսրութեան ամեն կողմերէն մեծ բազմութիւն այս առթիւ հաւաքուած էր ի Խարքով։

—«Կաթոլիկ Վեհաժողովը», կազմեալ ամեն երկրաց կաթոլիկ ընկերակցութեանց ներկայացուցիչներէն, եւ գումարեալ ի Լինձ (Աւստրիա,) որոշում մը քուէարկեց . . . . Պապին աշխարհական իշխանութեան վերահաստատումը խնդրոյ։ Վիէննայի լրագիրք զարմանք կը յայտնեն որ Վերին Աւստրիոյ Նահանգապետ Պարոն Վէպէր ներկայ գտնուած է սոյն գումարման։

—Պելժիոյ լրագիրք ջերմ գոհունակութիւն կը յայտնեն բնիկ պելժ եւ կաթոլիկ Պ. տը Քէյզէրի Լոնտոնի Լորտ Քաղաքապետ ընտրուելուն առթիւ։

—Մոսկովեան Վէտոմոստիի հայրենասէր Խմբագրութիւնը շատ տխուր է, դիտելով թէ վերջին տարիներս Ռուսիոյ Ելմտացոյցին անփոփոխելի հանգամանքն եղած է բաց մը, և այն ալ սովորական եկամտից եւ ծախուց միջեւ, առանց բացառիկ հանգամանաց, երբ արտաքին կարեւոր պատճառներ չկան։ Կաթկովեան Խմբագրութիւնը կը փափագի որ վերջ տրուի այս պարբերական բացերու, եթէ չուզուիր սնանկացնել ռուս Պետութիւնն։ Որովհետեւ ծախուց զեղչումն անկարելի կը համարի ժամանակին աճեցուն պահանջմանց առջեւ, կը յանձնարարէ նոր տուրք դնել։

—Ի Վատի Հալֆա, Վերին Եգիպտոս, ձերբակալեցաւ Տէրվիշ մը, որ բան գործ ըրած էր Մէհտիականութիւն քարոզել։ Այս Տէրվիշ կը պատմէ թէ եռամսեայ խաղաղութիւն հռչակեցաւ ի Սուտան, որպէս զի Արաբք կարող լինին կատարել իրենց երկրագործական աշխատութիւնները։ Օմտուրմանի բանակատեղւոյն մէջ շատ զօրք և ռազմամթերք կան, և Քասսալայի կողմերէն առատ պաշար կը հասնին հոն։ Եգիպտոսի և Հապէշստանի ճակատագիրն ի մօտոյ պիտի վճռուի Էմիրներու Ժողովոյ մը մէջ, զորս նոր Մէհտին ի խորհրդակցութիւն հրաւիրած է։ Ըսել է թէ քաղաքակիրթ աշխարհն ահով ու դողով պէտք է սպասէ այդ Սուտանեան Վեհաժողովոյն տալիք որոշմանց։

—Գերմանիոյ Աւկուստա Կայսրուհին սեպտ. 30ին իւր 76րդ տարեդարձը տօնեց ի Պատէն-Պատէն, իւր գերդաստանին անդամոց և հիւրերու նշանաւոր համախմբութեան մը մէջ։ Ներկայ էր Պելժիոյ Թագաւորն, որ այսօր ի Լոնտոն, վաղը Գերմանիա, միւս օրը Պելժիոյ այլ ինչ քաղաքն այցելով ու շրջելով, ժամանակիս ամենէն աւելի պտըտող եւ զուարճացող Թագաւորը կրնայ համարուիլ։

—Գերմանիոյ Ընկերվարականաց ցոյց տուած գործունէութեան պատճառաւ, ի Պերլին և ի Համպուրկ տարի մ'եւս երկարաձգեցաւ «փոքր պաշարման վիճակ» կոչուած ոստիկանական ու պատժական բացառիկ օրէնքին կիրառութիւնը։

—Նեղոսի յորդման նկատմամբ Վերին Եգիպտոսէ եկող աղէտաբեր լրոց պատճառաւ, Խտիվը ձեռնարկեց անձամբ քննել ամեն բան, և հոգալ ձեռք առնուելիք միջոցներուն։ Նեղոսին Ռօզէտի և Տիմիաթի ճիւղերն աչքէ անցունելէ յետոյ, դէպի Վերին Եգիպտոս ուղեւորեցաւ։ Ամենուրեք համակրական ընդունելութիւն մը գտաւ. եւ կատարուած գործը տեսնելով, գոհունակութիւն յայտնեց Տելթան ողողումէ պաշտպանելու նպատակաւ ձեռք առնուած ազդու միջոցներուն համար։

—Կ'ըսուի թէ պուլկար Կառավարութիւնը խնդրեր է Պուքրէշի Կառավարութենէն՝ արտաքսել ռումանական հողին վրայ բնակող պուլկար գաղթականներն, որք Իշխանապետութեան հանդարտութիւնը կը վրդովեն։ Թէեւ [illegible] Պուքրէշի Թղթակիցը կը հաւաստէ թէ ռուման Կառավարութիւնն հաւանած է այսմ, բայց այս վերջին տեղեկութիւն հաստատման կարօտ է։

—Կ'երեւի թէ Ֆէրտինանտ Իշխան Պուլկարիոյ գահն ընդունելուն առթիւ պայմանադրած էր Սահմանադրութեան կարեւոր վերաքննութիւն մը, և Սոպրանիէի առաջիկայ Նստաշրջանին մէջ Պ. Ստամպուլովի գործը պիտի լինի վաւերացնել տալ զայս վերաքննութիւն։ Իշխանն և իւր Նախարարապետ կը պահանջեն (Ա.) Փոփոխումն Նախարարական պատասխանատուութեան։ Այսուհետեւ Նախարարք պատասխանատու պիտի լինին ո՛չ թէ Սոպրանիէին, այլ միայն Իշխանին, որ պիտի ընտրէ իւր նախարարներ ո՛ր կուսակցութենէն որ ուզէ, կամ արտաքոյ Խորհրդարանի։ Այս փոփոխմամբ կ'ուզուի տեւականութիւն հաստատել նախարարական պաշտօնավարութեան և վարչական քաղաքականութեան մասին։

—Թէեւ Իտալիացիք կը գանգատին թէ աղքատ են և անկարող՝ օտար ցեղի մը վերաբերող հողատարած պահանջները գոհացնելու, պէտք չէ կարծել թէ Իտալիացւոց աղքատութիւնն ուրիշ երկրաց աղքատութեան պէս բան մ'է։ 1886 դեկտ. 1ին, Իտալիայի Խնայողական Սնտուկներուն մէջ կար 2,703,000 ոսկի, և 1887 յունիսի վերջը, կար 2,802,000 ոսկի։ Ասոր վրայ գումարելով մասնաւոր դրամատանց մէջ գտնուած խնայութիւնները, գումարը կը հասնի չորս միլիոն 832 հազար անգլ. ոսկւոյ, այն է՝ Իտալիայի մէջ մի արու և էգ, չափահաս և անչափահաս բնակչի գլուխ մէկ անգլ. ոսկի պահեստի դրամ։ Ուրեմն, թէեւ Իտալիայի բնակիչք կը նուազին, բայց ժողովրդեան հարստութիւնն ամ ըստ ամէ կ'աճի, և եթէ խաղաղութիւն գտնէ, Իտալիա շուտով կրնայ զարգանալ։

—)(63)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԹԵՒԷՋ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ԲԻՆԱՅԽՆԴԻՐ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

—Կ'ուզէի՞ք հաշտուիլ . . . Ի՞նչ տեսակ վրիժառութիւն կ'անցունէիք ձեր մտքէն։

—Դեռ չէի գիտեր։

—Ինչի՞ կ'սպասէիք։

—Առթի, դիպուածի մը, որպէս զի մեր վրէժը լուծենք։

—Բացայայտ խօսեցէք։

—Այս գործին մէջ բնաւ որոշ նպատակ մը ունեցած չլինելով, չեմ կրնար աւելի բան մ'ըսել։

Պ. Բրիդոնուա, գրագիրն, եւ Պ. տը Վոտռ արագ ակնարկ մը փոխանակեցին։

Պ. Բրիդոնուա անդուլ կը մտադրէր Ժան-Մառդի պատասխաններուն։

Երիտասարդին անձկութիւնն հետզհետէ կ'աւելնար։

Պ. տը Վոտռ շարունակեց.

—Ձեր սպառնալիքներն ադոնք չեն միայն . . . Օր մը Նարիվէլի գործարանը կ'երթաք. սաստիկ վիճաբանութիւն մը կ'ունենաք անոր հետ, որուն վերջին մասին ներկայ կը գտնուին գործաւորներն։ Եթէ հարկ լինի, գործաւորաց հետ երես առ երես պիտի բերենք զձեզ. «Այսպէս, կ'ըսէիք Նարիվէլի, կռուի կ'սկսինք։ —Եւ կը պնդեմ թէ շատ ուղիղ այս կռիւը, կը պատասխանէր Նարիվէլ։ —Էհ լա՛ւ, թող կռիւ լինի» կ'ըսէք։ Գործաւորներն, որք լսեցին ձեր խօսքերը, գիտեցին ձեր զգացումներն, ձեր դժգոհութիւնն և ձեր զայրացկոտ շարժումները, մինչդեռ Նարիվէլ ընդհակառակն բոլորովին հանդարտ էր։ Ասո՞ր ինչ պատասխան ունիք։

—Ոչինչ։ Չեմ յիշեր խօսքերս եւ չեմ կրնար ըսել թէ ճշդութեամբ պատմուա՞ծ են ձեզ . . . Կը խոստովանիմ միայն թէ իմաստը ճիշդ է . . . Նարիվէլի տուած այցելութեանս միջոցին ճի՛շդ այդ տպաւորութեան ներքեւ էի։

—Ըսել է միշտ ձեր մէջ վառ կը մնար վրիժառութեան գաղափարը։

—Եթէ ոչ վրիժառութեան, գէթ փոխարինութեան։

—Պարոն Բրիդոնուա, կը գրե՞ք։

—Կը գրեմ, տէր դատաւոր, կը գրեմ։

—Ամենն այս չէ։ Ձեր զգացումները կը կրկնապատկէին, եւս քան զեւս սպառնալից։ Այսպէս օր մը Նարիվէլի հանդիպելով, ըսիք նմա. «Կանխաւ կը ծանուցանեմ թէ առաջին անգամ որ չարամիտ խօսք մը ելնէ ձեր բերնէն, պիտի գամ գործարանին մէջ պիտի ապտակեմ զձեզ, ձեր գործաւորաց առջեւ։» Այս դէպքն աւելի նոր է։ Ձեր յիշողութիւնն անշուշտ աւելի Թարմ լինելու է։

—Արդարեւ, ըսի այդ խօսքը։

—Արդէն ձեր համբերութիւնն սպառած էր։ Քիչ յետոյ, ի գործ կը դնէիք ձեր սպառնալիքն, եւ գործաւորաց առջեւ, կ'երթայիք ապտակել Նարիվէլը, [illegible] անտեսելով զնա . . .

—Իրաւ է։ Ապտակեցի զնա, ու թէեւ մեռած է եւ կարելի եղած ջանքերն ըրի օգնելու համար նմա, պարտիմ ըսել թէ այդ վատ ապտակը մտածմանս ճշգրիտ արտայայտութիւնն էր։

—Այսպէս կը խոստովանիք ձեր զգացումները, ձեր սպառնալիքները, ձեր հարուածները։

—Կը խոստովանիմ։

—Պ. Բրիդոնուա, կը գրե՞ք։

—Կը գրեմ, պարոն տը Վոտռ, կը գրեմ։

Դատաւորը շարունակեց, պահ մը լռութենէ յետոյ.

—Ի՞նչ կ'ընէիք, ոճրին ժամուն, Պուլւատանի անտառին մէջ։

—[illegible] կը վերադառնայի։

—Ուսկի՞ց կուգայիք։

—Ցերեկին [illegible] բարապանին եւ ի Ռոմոռանթէն Լիսուաթ գնացեր էի գործերու համար։

—Եւ հոն եւս, բարապանին տունն ինչպէս Լիսուաթի քով, ցասկոտ խօսքեր և սպառնալիքներ ըրիք . . . ։

—Չեմ կարծեր, տէր դատաւոր . . . Այս անգամ ինչ որ կ'ըսեմ, լաւ ներկայ է յիշողութեանս մէջ . . . եւ մի միայն կը յիշեմ որ ցաւ յայտնեցի զի Նարիվէլ այնքան խստութեամբ կը ջանայ կործանել զմեզ . . .

—Այնպէս որ յայտնի կ'երեւի թէ ձեր մշտակայ մտածումն էր այն վնասը զոր ձեզ կը պատճառէր այդ մարդը . . . և թէ ուրիշ նպատակ չունէիք բայց եթէ խոչընդոտ լինիլ նորա ջանքերուն։

—Չեմ ժխտեր զայդ, եւ շատ բնական է այս . . . կաթոգին սիրոյ զգացումներ չէի կրնար սնուցանել նորա նկատմամբ, և կը մաղթէի նմա այն բոլոր չարիքը զոր ինք կը կամենար մեզ։

—Վերջին անգամ ե՞րբ տեսաք զնա։

—Երէկ իրիկուն, ժամ տասնին ատենները . . . իրեն հանդիպեցայ . . . քանի մը բառ փոխանակեցինք եւ անցաւ գնաց . . . գրեթէ փախաւ . . . կը վախնա՛ր։

—Ձեր սպառնալիքներէն յետոյ, կը վախնար անշուշտ որ բան մը կ'ընէիք իրեն։

—Կը սխալէր։ Մենամարտի գրգռած էի զնա։ Մերժած էր, հակառակ իրեն ըրած սովորական թշնամանացս։ Ցայնմհետէ ամեն բան վերջացած էր մեր միջեւ . . .

—Շարունակեցէք ձեր պատմութիւնը։

—Քանի մը վայրկեան յետոյ, աղաղակ մը լսեցի, օգնութեան աղաղակ մը . . . Վազեցի . . . Նարիվէլը գտայ իւր արեան մէջ թաւալած եւ զգայազիրկ։

—Հապա մարդասպա՞նն։

—Կը խոստովանիմ որ անով չզբաղեցայ։

—Տարօրինակ է այդ։

—Խորհեցայ որ աւելի ստիպողական էր դարման տանել զոհին։

—Գիտէ՞ք որ Նարիվէլ մեռած չէր։

—Այո։ Նոյնպէս գիտեմ թէ մեռնելէ առաջ բաւական ոյժ ունեցած էր ամբաստանելու համար զիս որ ես եմ իւր սպանիչը։

—Իրաւ է։ Ի՞նչ պատասխան ունիք ասոր։

—Ոչինչ։

—Խորհեցէք, Նարիվէլի ամբաստանութիւնը շատ ծանր է։

—Կ'ըմբռնեմ . . . մանաւանդ այնու ծանր է զի Նարիվէլ մեռած լինելով, անհնար է այլ եւս որ ճշդէ իւր ամբաստանութիւնը։

—Թոյլ տուէք ինձ դիտել տալ թէ զձեզ հարցաքննելէս ի վեր, չէք արդարացներ ձեր անձը . . . Կը խոստովանիք սպառնալիքներն, ապտակն, որով գէթ ճշմարտանման կ'երեւին զոհին արտասանած վերջին խօսքերը։ Չէ՞ք պաշտպաներ ձեր անձը . . . Կը խոստովանի՞ք . . .

—Այնպէս որ, պարոն, ըսաւ Ժան-Մառդ յուզմամբ, դո՞ւք ալ կը հաւատաք այդ ամբաստանութեան։

—Այո՛, ըսաւ դատաւորն հաստատ ձայնով մը, եւ կը սխալիք եթէ լուրջ կերպով նկատողութեան չէք առներ զայն։ Ամեն բան պիտի ամբաստանէր զձեզ կամ ձեր ընկերակիցը, նոյն իսկ եթէ Նարիվէլ մեռնելէ առաջ չըներ այդ բացորոշ ամբաստանութիւնն։

—Հիմակ ալ ես կը խնդրեմ, պարոն, որ բացայայտ խօսիք։

—Յօժարակամ, որովհետեւ ես սովորութիւն չունիմ—պաշտօնակցացս նման—նեղը Թողուլ ամբաստանեալը, ապշեցնել, վրդովել զնա ճարտար հարցումներով . . . Անկեղծութեամբ կը վարուիմ եւ անկեղծութեան կը մղեմ զնա . . . Եւ երբ կը տեսնեմ որ կը յուզուի, կանգ կ'առնում . . . ի հարկին կ'ոգեւորեմ զնա . . . Ինձ համար, բոլոր ամբաստանեալներն, երբ յանցաւոր տեսնեմ զայնս, հիւանդներ են . . . Եւ երբ մարդ մը իմ առջեւս բերուած է, այս պատճառ մը չէ որ յանցաւոր կամ վատթարացեալ կարծեմ զնա։

—Ամեն բանէ առաջ, պարոն, եւ որպէս զի հասկցուիմ թէ ինքզինքս պաշտպանելու հարկ կայ, հաճեցէք բան մը ըսել ինձ . . .

—Ի՞նչ։ Խօսեցէք, պատրաստ եմ պատասխանել ձեզ . . .

—Կը հաւատա՞ք որ ես եմ մարդասպանը . . .

Դատաւորը պահ մը խորհեցաւ, յետոյ, իւր բառերը կշռելով.

—Այո՛, ըսաւ առանց վարանելու։ Լա՛ւ մտիկ ըրէք այս մարդասպանութեան բարոյական պատմութիւնը։ Շատ հանդարտ կ'ապրէիք ձեր գործարանին արդեամբք։ Գաւառին միակ գործարանատէրներն էիք, եւ առանց հարուստ լինելու, հանգիստ դիւրակեցութեան մը մէջ էիք։ Վրայ հասաւ Նարիվէլ, որ ձերինին քով հաստատեց հակառակորդ գործարան մը։ Նախ եւ առաջ, չէք վախնար իրմէ։ Բայց Նարիվէլ ճարպիկ, խորամանկ, անխիղճ է, կը խոստովանիմ։ Բայց շատ մեծ դրամագլուխ մ'ունենալ կը Թուի եւ պատրաստ ամենածանր զոհողութեանց։ Իր կողմէն անգութ պայքար մը կ'սկսի ձեր դէմ, եւ ընդհուպ, քանի մը ամսէ յետոյ, կը տեսնէք թէ ձեր գործերը վտանգի մէջ են. ձեր շահերը զրոյի կը փոխուին. ձեր խնայողութիւնները կը ցնդին. կործանումը մօտալուտ, անխուսափելի կը Թուի ձեզ։

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ հեռագիր մ'ուղղելով Մեծանուն Նկարիչ Աղա Յովհաննէս Այվազովսքիի, նորա յիսնամեայ Յոբելեանը շնորհաւորեց և ջերմ բարեմաղթութիւններ ըրաւ այս առթիւ.

Յայտնի է թէ հայազգի նկարչին Յոբելեանը մեծաւ հանդիսիւ կը տօնուի վաղն ի Բեդերպուրկ, Գեղարուեստից Ճեմարանին մէջ.

Արաբկիրի առաջնորդ Գեր. Եղնիկ եպիսկոպոս մի քանի անգամ հրաժարած էր առաջնորդական պաշտօնէն և այս առթիւ Ազգ. Պատրիարքարանը թէ՛ Ն. Գերապատուութենէն և թէ՛ տեղւոյն Գաւառ. Վարչութենէն բացատրութիւն պահանջած էր հրաժարման պատճառներուն վրայ. Արդ՝ կը լսենք թէ Գեր. Եղնիկ եպիսկոպոս ետ առած է իւր հրաժարականը.

Ազգ. Պատրիարքարանի կողմէ կըրկին անգամ շրջաբերականներ ուղղուեցան մայրաքաղաքիս Թաղական Խորհրդոց, որպէս զի ծննդոց, ամուսնութեանց և վախճանմանց դէպքերը կանոնաւորապէս ծանուցանեն Պատրիարքարանին. Այս առթիւ ղրկուեցան միանգամայն յատկապէս պատրաստուած ցուցակներ ի դիւրութիւն արձանագրութեան գործողութեանց.

Հանգուցեալ Մալէզեան Պասուելիի որդւոյն Մեծ. Տր. Ֆանկիւլ էֆէնտի Մալէզեանի ամուսինը՝ ՏԻԿԻՆ ԻՍԿՈՒՀԻ ՄԱԼԷԶԵԱՆ՝ որ բաւական ժամանակէ հետէ անկողնոյ կը ծառայէր, իւր մահկանացուն կնքեց նախընթաց օր յՕրթագիւղ և յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ առաւօտ գիւղին Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն մէջ, ի ներկայութեան Գեր. Խորէն Նար-Պէյ, Գեր. Վահրամ Մանկունի և Գեր. Հմայեակ Դիմաքսեան Սրբազանից և բազմաթիւ վարդապետաց ու քահանայից. Խուռն բազմութիւն մը պատուաւոր ազգայնոց ներկայ էր այս տըխուր հանդիսին. Սրտառուչ դամբանական մը խօսեցաւ Գեր. Նար-Պէյ Արքեպիսկոպոս, ցոյց տալով զհանգուցեալն իբր տիպար աղջիկ և առաքինի մօր, որ մեծ հոգածութեամբ հսկած է իւր զաւակաց դաստիարակութեան համար.

Հանգուցեալ Տիկինը կը թողու վեց որբ զաւակներ, որոց մէկը մանչ եւ հինգն աղջիկ. ամուսինը, Տր. Ֆրանկիւլ էֆէնտի որ առողջապահական բժշկի պաշտօնով Բրէվէզա կը գտնուի իւր զաւակաց հետ՝ ճանբայ ելած է և մօտ օրէն մայրաքաղաքս կը հասնի.

Կը ծանուցուի մեզ թէ Բարսեղ էֆէնտի Աւետիսեան հրաժարած է Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Թաղական Խորհրդոյ անդամակցութենէն և երկսեռ վարժարանին Հոգաբարձութենէն.

Օտեան Գերդաստանը պատիւ ունի ծանուցանել իւր բարեկամաց եւ ազգականաց թէ յառաջիկայ կիրակի 27 սեպտեմբեր, Ամեն. Խրիմեան Սրբազան Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ եւ պաշտօն պիտի կատարէ Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցին, վասն հոգւոյ հանգուցելոյ Օտեան էֆէնտիի.

ՄԱԼԷԶԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԸ կը խնդրէ Խմբագրութենէս մատուցանել իւր խորին շնորհակալութիւններն այն բազմաթիւ բարեսէր անձանց՝ որք հաճեցան մասնակցիլ իրենց սգոյն, դիմելով ի յուղարկաւորութիւն Տիկին Իսկուհւոյ Մալէզեան. Նմանապէս պարտք կը համարի հրապարակաւ մասնաւոր երախտագիտութիւն ևս յայտնել Վըսեմ. Տօքթէօր Խորասանճեան, Մեծ. Կոմիկ Օրմանեան, Սևեան և Ազատեան պէյերու, որք իւրեանց անձնուէր հոգածութիւնն և դարմաններն հաճեցան շնորհել Իսկուհի Տիկնոջ.

Մալէզեան ընտանիքն երախտապարտ է յատկապէս Տօք. Պաւթօլէթթի էֆէնտիի այն վեհանձն մարդասիրութեանն համար զոր ցուցուց այս տխուր պարագային մէջ, մխիթարելով այսու օրինակաւ այն դժբաղդ ընտանիքն՝ որոյ գլուխը կը գտնուէր ի Բրէվէզա առողջապահական պաշտօնով, երբ նորա կողակիցը տրտմութեամբ կը փակէր աչերն հեռի յամուսնոյն.—Անտարակոյս եմք սակայն որ նա ոչ սակաւ մխիթարութիւն զգաց իւր երկարատեւ հիւանդութեան մէջ, սիրելի որդւոյն Վահան էֆէնտիի և սիրասուն քոյրերուն և քեռայրին՝ Մեծ. Սարգիս էֆէնտի Յընտըքլեանի կողմէն վայելած ամեն կերպ սրտագին և անձնուէր խընամքներէն, արժանի ամենայն գովութեան.

ՄԱՍԻՍ չաբաթաթերթի այս աւուր թիւն անակնկալ պատճառաւ մը այս երեկոյ կը տպուի և երկուշաբթի առաւօտ ի հրապարակ կ'ելնէ.

Հրատարակեցաւ Դրդ. հատոր ՀՆՁԱԿի 12րդ տետրն. Երդ. հատորն հոկտ. 15 ին պիտի սկսի. շաբաթը մէկ տետր. վեց ամսոյ 24 տետրին բաժանորդագինն է 10 դահեկան. Թղթատարի ծախք 3 դահեկան.

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿ

ԱՌ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆ ԶԷՅԹՈՒՆԻ ՀՐԿԻԶԵԼՈՑ

Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ Տէր Յարութիւն Արքեպիսկոպոս եւ շնորհիւ Սբ. Հոգւոյն վերատեսուչ եւ Պատրիարք Հայոց Կ. Պոլսոյ եւ համայն Թուրքիոյ

Յորմէ հասցէ Յիսուսաւանդ ողջոյն և օրհնութիւն Նորակազմ Յանձնաժողովոյդ.

Գիտէք արդէն թէ անցեալ Յուլիս 26ին Զէյթունի մէջ պատահած հրդեհ մը գրեթէ ամբողջապէս աւերեց այս հայաբնակ քաղաքն, յաճախ դարձնելով հազարի չափ տուներ եւ բաւական թուով կրպակներ, ընդ որս և քաղաքին եօթն եկեղեցիներն եւ հինգ վարժարաններն, եւ այսպէս անլուր չքաւորութեան մատնեց տեղւոյն Հայ ժողովուրդն, որ կը տառապէր արդէն երեք տարի առաջ պատահած նոյն օրինակ աղէտի մը աւերմանց պատճառաւ.

Մեր առատագութ Ինքնակալն՝ Սուլթան Համիտ Կայսրն՝ որ կարեկից հոգւով իւր տառապեալ հպատակներն կը լսէ ամեն աղէտից ձեռքէն եւ Իւր կորովարիբ աչքերով կը տեսնէ շուտով անոնց վշտերն եւ ցաւերն, այս տարաբաղդ հրկիզելոց վրայ դարձուց իսկոյն Իւր գթութեան ակնարկն, եւ անմիջապէս կայսերական կառավարութեան կողմէ ազդու հրամաններ և տնօրէնութիւններ եղան՝ հրկիզելոց օգնութիւններ եւ նպաստներ հասցնելու համար.

Ազգ. Կեդր. Վարչութեան Խառն Ժողովն իւր վերջին նստին թէ՛ Կիլիկիոյ Ամեն. Սրբազան Կաթողիկոսէն եւ թէ՛ Զէյթունի Եկեղեցական դասուն կողմէ հրկիզելոց վիճակին վրայ հաղորդուած սրտաշարժ տեղեկութեանց հետ՝ լսեց նաեւ որ արկածեալք սկսած են վայելել Օգոստափառ Սուլթանին հոգածու հրամանաց եւ տնօրինութեանց արդիւնքն, և երախտագիտական զգացմամբ համակերպեցաւ Նորին Վեհափառութեան այս առատագութ շնորհաց առջեւ, զորս կը վայելէ Ազգն ամեն առիթներու մէջ.

Ազգային Վարչութիւնն աներկմիտ որ արկածեալք պիտի կարենան գտնել իրենց նիւթական կարօտութեանց գոհացումն Վեհափառ Սուլթանին Բարձր հրամանաց գործադրութեամբ եւ յառաջիկայ ձմրան եղանակն չհասած՝ իրենց պատսպարան եւ ապրուստի միջոցներն ունենալ, հարկ դատեց որ Ազգն ալ միւս կողմէ հրկիզեալ ազգային եկեղեցեաց եւ վարժարանաց հոգն ստանձնէ, որպէս զի Զէյթունի ժողովուրդն, որ հոգեւոր մխիթարութեան կարօտ մնացեր է, կարենայ իւր տառապանաց բարփոխանքն գտնել եկեղեցւոյ ծոցին մէջ.

Ազգային Վարչութիւնն այս նպատակաւ մեկ յանձնած լինելով բարեպաշտ, ձեռներէց եւ պատուաւոր անձերէ Յանձնաժողով մը կազմել այս եկեղեցեաց և վարժարանաց հոգն ստանձնելու պաշտօնով, փութացինք սոյն Յանձնաժողովն կազմակերպել, որոյ անդամ կարգեցան

Մեծ. Բարաղամեան Տիգրան Էֆէնտի
» Թօփալեան Գէորգ »
» Կիւլպէնկեան Պատրիկ »
» Մանուկեան Մկրտիչ »
» Յովակիմեան Միհրան »
» Սարգսօֆ Գառնիկ »

Յանձնաժողովս այս նպատակաւ հանգանակութիւն մը բանալու համար պիտի ունենայ ի ձեռին Պատրիարքարանիս կողմէ ժապաւինեալ Տումար մը, եւ արտօնեալ է, եթէ պէտք ունենայ, իրեն ընկեր կամ օգնականներ առնլու, եւ ի հարկին Թաղերու մէջ իրեն օժանդակ Մասնաճիւղեր կարգելու իւր պատասխանատուութեան ներքեւ.

Արդ՝ այսու Պատրիարքական Կոնդակաւ մերով՝ հրաւիրելով Պատուարժան Յանձնաժողովդ ի պաշտօն, կ'առաքեմք ընդ սմին նոյն ժապաւինեալ Տումարն հանգանակութեան, եւ կը խնդրեմք որ հաճիք ստանձնել սոյն Աստուածահաճոյ ծառայութիւնն, համախմբիլ բոլոր անդամօք, դիւան կազմել, և ձեռն ի գործ արկանել ընդ փոյթ, ծանուցանելով մեզ դիւանի անդամոց անուններն, որոց հետ կարելի ըլլայ կատարել ըստ պատշաճի հարկ եղած բանակցութիւնք.

Մաղթելով ի Տեառն զօրավիգն լինել մեզ, յաջողել Ձեզ յայս մարդասիրական գործ բարիս, եւ վարձատրել զնուիրատուս բարերարս և առաքինասէր պաշտպանս առատ շնորհօք և ի հանդերձելումն փառօք, Ամէն.

Պ. Կ.
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ի 29 Օգոստոսի 1887 ամի շնորհաց
և ի Թուականին Հայոց ՌՅԼԶ.
ի Պատրիարքարանի Հայոց
ի Կ. Պոլիս
Թ. 131

ԱԶԴ

Ազգ. Կեդր. Վարժարանի Խնամակալութիւնը պատրիարքական յատուկ արտօնագրով ստանձնած լինելով նաև Ղալաթիոյ երկսեռ Նախակրթարանի հոգաբարձութիւնն, կը փութայ ներկայիւս ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ նորաշէն դպրոցին բացումը տեղի պիտի ունենայ հոկտեմբերի սկիզբն. Ուստի, յիշեալ Նախակրթարանին աշակերտիլ փափաքողք կը հրաւիրուին յառաջիկայ սեպտ. 28ի երկուշաբթի օրէն սկսեալ առաւօտէն մինչեւ կէս օր ներկայանալ Ղալաթիոյ քարոզիչ Արժ. Տ. Յովսէփ Ծ. Վ. Այվազեանի, հարկ եղած օրինական ձեւակերպութիւնները կատարելու համար. (Ինէ+ Խնամակալութեան)

Կալաթա, 23 սեպտ. 1887 1179

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

☞ ԵՐԷԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնը սովորական շքով կատարուեցաւ երէկ Պէշիկթաշի մզկիթին մէջ. Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ՝ յաւարտ Սէլամլըքի արարողութեան զօրահանդէս մը տեղի ունեցաւ, որոյ միջոցին յատուկ տեղ մը կանգնած էին Սպարապետ Ալի Սաիպ փաշա, կայս. Թիկնապահ Նամըգ փաշա, արքունեաց հրամանատար Օսման փաշա, կայս. Թիկնապահ Ֆուատ փաշա, Արիֆ փաշա ու Տրէյսէ փաշա և այլ զինուորական բարձրաստիճան սպայք.

Հանդէսը դիտելու համար Պէշիկթաշի պահականոցին մէջ կը գտնուէին Գօնաձու իշխանն, իշխանուհին և իւրեանց հետեւորդք, հոլանտական դեսպանը, դեսպանուհին ու դեսպանատան պաշտօնատարք, Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան նախկին խորհրդական Սըր Չարլզ Տիլք, մայրաքաղաքիս աւստրիական հիւպատոսն ու դեսպանատան պաշտօնեայք և այլ օտարազգիք. Վեհ. Սուլթանը նշմարելով սոցա ներկայութիւնը, սենեկապետ Րաղըպ պէյը ղրկեց որ յանուն Ն. Վեհափառութեան մեծարեց զանոնք.

Յաւարտ Սէլամլըքի արարողութեան, Գօնաձու իշխանն իշխանուհին եւ հետեւորդք՝ բոլորն ալ պատուանշան ի կուրծս՝ հանդիսական կառքերով Եըլտըզի պալատը գնացին ընկերակցութեամբ կայս. Թիկնապահ Հագգը փաշայի ու գնդապետ Օսման պէյի և անդ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցան. Իշխանն ու իշխանուհին իրենց ամենաջերմ շնորհակալութիւններն յայտնեցին առ Վեհ. Սուլթանն այն մեծարանաց եւ պատիւներուն համար որոց արժանացած էին Թուրքիոյ մայրաքաղաքին մէջ եւ իրենց հրաժեշտը մատուցանելով, Կէօքսուի վերադարձան.

Ինչպէս երէկ ծանուցինք, Ճաբոնցի հիւրերն այսօր Սիեամ կուղեւորին Եգիպտոսի ճամբով.

—Վեհ. Սուլթանն երէկ Սէլամլըքի պահուն այլեւայլ կարգի պատուանշաններ շնորհեց Թնդանօթաձիգ հեծեալ զօրաց երկրորդ գնդի սպայից և ենթասպայից.

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Բ. Դուռն այսօր մեծ Տէրութեանց պիտի հաղորդէ նոր ծանուցագիր մը ի մասին պուլկարական խնդրոյն. Այս ծանուցագիր պատրաստուած է այն պատասխանէն յետոյ զոր Բեդրսպուրկի Դահլիճը տուաւ կայս. կառավարութեան առաջարկութեանց, պուլկարական տագնապին կարգադրման համար.

—Փիլիպէէն սեպտ. 21 թուով կը գրեն առ Մէսսաժէ.

Նրէկուրնէ ի վեր պաշտօնական ակըմբոց մէջ ընդհանուր խօսակցութեան առարկայ է գաւառիս մէկ կողմը զօրաց եւ ապստամբաց միջեւ տեղի ունեցած կռիւ մը. Առ այժմ դժուար է մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալ գործին վրայ. Քաղաքապետութենէն տրուած տեղեկութեանց նայելով, կռիւը տեղի ունեցեր է ընդ մէջ Հարմանլըի և Հասքէօյի, Թուրքօ-պուլկարական սահմանագլխոյն մօտ. Այսօր քաղաքիս մէջ զրոյց ելաւ թէ զինեալ հրոսակներ երեւիլ սկսած են գրեթէ ամեն կողմ.

—Բարիզեան լրագիր մը Պուլկարիայէն իւր ստացած մէկ նամակի տեղեկութեանց համեմատ կը յայտնէ թէ Պ. Զախարիա Ստոյանոֆ՝ դեր-նախագահ մեծ Սոպրանիէէն, տնօրէն կիսապաշտօնական Սվօպօտա լրագրոյն եւ հիմնադիր Հայրենասիրական Դաշնակցութեան, սեպտ. 9 ին Հունգարիայէն ստացած է 30,000 ֆր. ընտրական պայքարներու միջոցին Դաշնակցութեան ընելիք ծախուց մէկ մասին հոգացման համար. Լոնտոնէն ևս ստացած է Թ-ուղին միջոցաւ, որուն թղթակիցն է ի Պուլկարիա, 400 անգլ. ոսկի, նոյն նպատակաւ. Դրամական ուրիշ նպաստներ ալ ղրկուած են եղեր Անգլիայէն եւ Հունգարիայէն.

—Ըստ [illegible], Պուլկարիոյ Նախարարապետ Պ. Ստամպուլօֆ մտադիր է Սոպրանիէի յառաջիկայ գումարման ներկայել Սահմանադրութեան վերաքննութեան ծրագիր մը. Վերաքննութեան գլխաւոր կէտերը պիտի կազմեն հետեւեալք.

1. Բարեփոխումն նախարարական պատասխանատուութեան վերաբերող յօդուածին, որպէս զի ապագային մէջ նախարարք ալ եւս Սոպրանիէէն առջեւ պատասխանատու չհամարուին, այլ միմիայն իշխանին առջեւ. Այս վերջինն իրաւունք ունենայ զանոնք առնլու [illegible] ո՛ւր ուզէ, օրինակի համար Սոպրանիէէն անդամ չեղող անձանց մէջէն. Այս առաջարկի նպատակն է նախարարութեան կայունութիւնն ապահովել.

2. Կանխաւ նախաքննութեան ենթարկել ամեն ինչ որ կրնայ քաղաքական կամ ընկերական խորհրդի մը արտայայտութիւնն համարուիլ.

«Այժմ ստոյգ կ'երեւի թէ, կ'ըսէ [illegible], վերաքննութեան գաղափարը բացորոշապէս յայտնուած էր այն տեսակցութեանց միջոցին որք տեղի ունեցան յէպլէնթայ, ընդ մէջ խնամակալութեան պատուիրակաց և իշխանական ընտրելոյն. Քօպուրկի իշխանն իւր ընդունելութեան էական պայմանաց մէն բրած էր զայն և խնամակալք փոյթ չէին ըրած ընդդիմանալ փափաքի մը որոյ ընդունելութեամբ բաց դուռ մ'ևս պիտի ունենան իրենց պատասխանատուութեանց համար.»

ԾԽԱԽՈՏԻ ՌԷԺԻՆ

Նախարարաց Խորհուրդն իւր նախընթաց աւուր նստին մէջ խորհրդակցեցաւ ծխախոտի Ռէժիի գործոց վրայ, նկատողութեան առնլով մէկ կողմէ գաւառական իշխանութեանց բողոքներն եւ ելմտական նախարարութեան տեղեկագիրն (որ, ինչպէս յայտնի է, Ռէժիի չնջումը կ'առաջարկէր) եւ միւս կողմէ Ռէժիի գանգատները թէ կայս. կառավարութիւնն եւ գաւառաց կուսակալք պէտք եղած աջակցութիւնը չեն ընծայեր նմա. Նախարարաց Խորհուրդն իրաց վիճակը քննելէ յետոյ, ընդունեց թէ իրաց արդի վիճակը չի կրնար շարունակուիլ եւ որոշեց որ Բ. Դուռը չատանայ, առ այժմ, ծանուցանելով Ռէժիին թէ այս կացութիւն անհանդուրժելի դարձած է.

*

Բանիցս ծանուցուեցաւ թէ Սամսոնի իշխանութեանց և Ռէժիի տեղւոյն գործակալութեան միջեւ վէճեր ծագած են. Վերջին օրերս ալ հետեւեալ դէպքը պատահեր է. Սամսոնի իշխանութիւնք բանալով 6րդ տեսակէ ծխախոտի տուփերն, որք կը վաճառուէին խանութպանաց քով, կանոնագրի համաձայն չեն գտեր զայնս, թէ՛ տեսակի և թէ՛ քանակի կողմէ, ուստի պահանջեր են որ Ռէժին անոնց գինը վճարէ ծխավաճառաց և տուգանք մ'ալ տայ տեղական կառավարութեան գանձուն. Ռէժին չ'ընդունիր այս որոշումը եւ կ'առարկէ թէ 6րդ տեսակի ծխախոտը կանոնագրի տրամադրութենէն դուրս է, հետեւաբար իշխանութիւնք իրաւունք չունին զայն գրաւելու ո՛չ ալ տուգանք պահանջելու.

ՄԱԽՍՈՒՍԷ ԵՒ ՇԻՐՔԷԹ

Օսմանեան շոգենաւային մեծ ընկերութեան մը հաստատման ծրագիրը պատրաստելու պաշտօնով կազմեալ յանձնաժողովը նոր նիստ մ'ըրաւ հինգշաբթի օրը. Արիստակէս էֆէնտի Ազարեան այդ նստին ներկայացուց ինչ ինչ ծանօթութիւններ որք կառավարութեան մատուցանելի տեղեկագրոյն հիմը պիտի կազմեն. Արիստակէս էֆէնտիի հաղորդած ծանօթութիւններէն եւ յանձնաժողովոյ ուսումնասիրութիւններէն կը հետեւի թէ, առաջադրըեալ նպատակին հասնելու համար, պէտք կայ 35 նոր շոգենաւներու որոց վրայ աւելցնելով արդէն գտնուած շոգենաւներն, պիտի բաւեն մօտաւոր և հեռաւոր նաւահանգիստներու երթեւեկութեան. Այս 35 շոգենաւաց 20ն անմիջապէս գնուելու են, իսկ մնացեալք կրնան գնուիլ հետզհետէ, քանի որ ընկերութիւնը զարգանայ. Անգլիացի նաւաշարդարք առաջարկած են տալ այդ 20 շոգենաւները մասնակի վճարմանց փոխարէն. Այս դիւրութեան շնորհիւ և այն առանձնաշնորհումներով զոր ընկերութիւնը կը խորհի խնդրել կառավարութենէն, 600,000 ոսկի բաւական պիտի լինին յիշեալ ձեռնարկն ի գըլուխ հանելու համար. Մախսուսէի տնօրէն Համտի փաշա և Արիստակէս էֆէնտի ապահով կ'երեւին այդ դրամագլխոյն հայթայթման մասին.

Յանձնաժողովն որոշեց ուրեմն որ յանձնառութեանց տետրը պատրաստելով այս հիմանց վրայ, տեղեկագրով մը հանդերձ Բ. Դրան մատուցուի յառաջիկայ շաբթու.

Գալով Շիրքէթի Խայրիէին, յանձնաժողովը կ'առաջարկէ տարեկան 40,000 ոսկի վճարել կառավարութեան, որպէս զի Վոսփորի մէջ շոգենաւաց երթեւեկութեան մենաշնորհը նոր կազմելի օսմանեան շոգենաւային ընկերութեան յանձնուի. (Մէսսաժէ տ'Օրիան)

Վեհ. Սուլթանն հարիւրապետի աստիճան շնորհեց զինուորական քննիչ յանձնաժողովոյ դեր-նախագահ Իսմայիլ Հագգը փաշայի որդի դեր-տեղակալ Ահմէտ պէյի որ իւր հօր հետ Մուսուլ գնացած և մեծ քաջութիւն ցոյց տուած էր անդ.

—Կայս. կառավարութեան և Պարոն Հիրշի միջեւ կնքած հաշուական խնդիրը քննելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովն նախընթաց օր ի նիստ գումարուելով երկարօրէն խորհրդակցեցաւ.

—Վեհ. Սուլթանն Իմթիազ պատուանշանի արծաթէ շքադրամը նուիրեց արքունեաց ծառայութեան մէջ գտնուող Մէհմէտ և Մուսթաֆա յիսնապետներուն որք Պետական Խորհրդոյ օրէնսդիր ճիւղին նախագահ Մահմուտ փաշայի հետ Կրետէ գնացած և նորա հետ մայրաքաղաքս վերադարձած էին.

—Աւստրիական դեսպան Պարոն Քալիչէ նախընթաց իրիկուն Պէօյիւք-տէրէի ամարանոցին մէջ սեղան մը տըրուաւ ի պատիւ Աթէնքի աւստրիական դեսպան Պարոն Քոժէքի ու Տիկնոջն. Սեղանին ներկայ էին նաև հելլենական դեսպան Պ. Քօնտուրիօտի իւր կնոջ և դստերց հետ և այլ հրաւիրեալք. Պ. և Տիկին Քոժէք երէկ Աթէնք ուղեւորեցան.

—Հանեայէն սեպտ. 21 թուականաւ կը գրեն առ Մէսսաժէ.

Կուսակալ Քոսդաքի փաշա մինչեւ Սֆաքիա քննական պտոյտ մ'ընելէ յետոյ, իւր պաշտօնատեղին վերադարձաւ. Բնիկ կրետացի կին մը որ վերջերս մեռաւ Աթէնքի մէջ, 1900 նափոլէոն կտակեց Հանեայի յունական հաստատութեանց. Երէկ տեղւոյս մայր եկեղեցւոյն մէջ պատարագ մատուցուեցաւ այդ բարերար տիկնոջ հոգւոյն.

Թուրք երիտասարդ մը Գանտիացի քրիստոնեայ աղջիկ մը առեւանգելով Աֆրիկեան Տրիպոլիս փախաւ. Ժողովըրդեան գանգատանաց վրայ, կուսակալն իրողութիւնը ծանոյց Բ. Դրան, որ հեռագրաւ հրաման ղրկեց Տրիպոլսոյ կուսակալութեան փախստականները Կ. Պոլիս ղրկել.

—[illegible] կ'իմանայ թէ որոշուեր է այլուր փոխադրել Սէլիմիյէի զօրանոցը գտնուող Սկիւտարի հրկիզեալները.

—Հանգուցեալ Տամատ Էտհէմ փաշայի որդին Մէհմէտ Ալի պէյ, որ ժամանակէ մ'ի վեր հիւանդ էր, նախընթաց գիշեր մեռաւ ի Սկիւտար. Յուղարկաւորութիւնը երէկ կատարուելով մարմինը Պոլիս փոխադրուեցաւ և ամփոփուեցաւ Սուլթան Մահմուտի դամբարանին կից յատուկ տեղ մը.

—Անցեալ շաբթու խումբ մը ծովահէնք փորձեր են Տէտէաղաճի մերձակայ գիւղի մը մէջ ցամաք ելնել, քանի մը երեւելիներ գերի բռնելով փրկանք պահանջելու նպատակաւ, սակայն ոստիկանութիւնը, գիւղացւոց օգնութեամբ, անոնց դէմ ելնելով հարկադրեր է որ խոյս տան.

—Երէկ իրիկուն ժամը 10 ½ին Թօփ-գափու Սալը Բազար թաղը հրդեհ ծագելով միակ տուն մը այրեցաւ.

—Թրիէսթէի շոգենաւով երէկ մայրաքաղաքս ժամանեցին Ֆրանսացի Տօքթէօրք Պաստ եւ Թոէլյա.

—Մանաստըրցի Նօրիկ անուն յոյն մը, Ադրիանուպոլսեցի Ռէֆիկա անուն հրեայ կին մը, Սէլանիկցի Էլէնքօ անուն յոյն կին մը եւ Ադրիանուպոլսեցի հրեայ կին մ'ը իսլամական կրօնն ընդուներ են.

—Պետական Խորհրդոյ Օրէնսդիր ճիւղին նախագահ Մահմուտ փաշայի ապարանքին մէջ նախընթաց օր տեղի ունեցաւ ամուսնութիւնն Պետական Խորհրդոյ օգնական անդամներէն Ճէվտէդ պէյի Մահմուտ փաշայի քրոջ աղջկան հետ.

—Զինուորական քննիչ յանձնաժողովոյ անդամ Ֆերիդ Ասաֆ փաշա երէկ Դարդանել ուղեւորեցաւ.

—Սկիւտարի Ինատիյէ թաղը բնակող Րիզա էֆէնտի անուն գաղթական մը նախընթաց գիշեր դաշոյնով ծանրապէս վիրաւորեց Ճէմալ էֆէնտի անուն սրճարանապետ մը. Վիրաւորողին եւ վիրաւորեալին միջեւ ժամանակէ մ'ի վեր գժտութիւն կար և նոյն գիշեր դարձեալ այդ առթիւ խօսք բացուելով Րիզա էֆէնտի բարկացաւ և վիրաւորեց Ճէմալ էֆէնտին որ ի փոխարէն նարկիլէ մը զարկաւ գաղթականին գլխուն. Ոստիկանութիւնը վրայ հասնելով Ճէմալ էֆէնտին հիւանդանոց փոխադրեց և գաղթականը ձերբակալեց.

Կ'իմանանք թէ Չիթլիի հանքային ջուրն, որ մեծ առաւելութիւններ ունի Եւրոպայէ բերուած միւս հանքային ջուրերուն վրայ, բժշկաց գնահատման արժանացեր է եւ այս պատճառաւ սպառումն հետզհետէ աւելնալու վրայ է. Սակայն, նկատելով որ դեղագործք ոմանք իբրեւ Չիթլիի ջուր ուրիշ հանքային ջուրեր եւ կամ Չիթլիի քսան տարուան մնացած ջուրը կը վաճառեն ի վնաս կառավարական գանձուն եւ հանրային առողջութեան, հասարակութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի բուն իսկ Չիթլիի հանքային ջուրին վրայ որոյ իւրաքանչիւր շիշը պէտք է կրէ Տօքթէօռ Աբակեանի ստորագրութիւնն ըստ տրամադրութեանց կայս. Իրատէի մը.

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Մոսկուա, 7 հոկտ.

Մոսքովսքիա Վետոմոստի ցոյց կուտայ Թուրքիոյ վերջին առաջարկները Պուլկարիոյ մասին. Ռուս լրագիրը կը հաստատէ թէ այդ առաջարկութիւնք եղած են համաձայնութեամբ Պիզմարք իշխանին, որ հետեւաբար ուժ պիտի տայ անոնց.

Լոնտոն, 7 հոկտ.

Մարոքի կայսեր մահը մօտալուտ լինելով, անգլիական կառավարութիւնն առաջարկեց տէրութեանց մարտանաւեր ղրկել ի Մարոք, պաշտպան լինելու համար իրենց հպատակները.

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 26 Սեպտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ	(պահանջի)	110 ¾
3 » » »	(վճարելի)	110 ⅜
8 Բարիզի »	(պահանջի)	22 87 ½
3 » » »	(վճարելի)	22 95

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

			Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. Պ. Սէրի Գ. Կ.)			15 13
Վերջային գոցուելէն վերջը	»	»	15 13 ½
Բերայի մէջ	»	»	— —
Առաւօտուն բացուելուն	»	»	15 14 ½
Բարձրագոյն գին	»	»	15 14 ½
Նուազագոյն »	»	»	15 14
Կէս օրին	»	»	15 14 ½

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱՒԼԻՒ

Երէկ երեկոյ	37
Այս առաւօտ	37 2
Կէս օր	37 2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

փոխառութիւն 1858) » 1862)	Ա	Սէրի	21 30
» 1860) » 1863) » 1872)	Բ	»	14
» 1865) » 1869) » 1873)	Գ	»	Օ. 15 14 ½

Իւնիֆիէ Եգիպտական

Երէկ իրիկուն գոցուելուն .... (Գ. Կ.)...)
Այս առաւօտ բացուելուն ....) գործ չկայ
Կէս օրին ....)

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	4 3
Քրէտի Ժէնէրալ Գ. Կ.	Օսմ. »	6 30
Պանք տը Քօնս.	»	5 30
Սօս. Շանժ է Վալէօր	»	3 25
Թրամուէյ	»	330
Բումէլի երկաթուղի	Ֆր.	34 ⅞
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ	»	—
Բաժնեթուղթ Լօթէրիի	»	95

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 7 հոկտ. ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ	102 3/16
Օսմ. » Սէրի Գ. բացուելուն	13 ¾
» » » գոցուելուն	13 13/16
» » » Ա.	21 ½
» » » Բ.	14 ½
» » » Գ.	13 ⅝
Օթօման 1871	75 ¼
փոխառութիւն 1877	87 ½
Պանք Օթօման	9 ¾
Ռուսական փոխառ. 1873	95 ¾
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիէ)	75 ¼
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)....(*)	99 ⅞
Տայրա Սանիէ	72 ¼
Տօմէնիալ (փոխառ. Րօչիլտ)	96
Հունգարական պարտաթուղթ 4 %	— —
փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 60

Վիէննա, 7 հոկտ. ժամ 4 երեկոյ

փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	125 75
Օսմանեան երկաթուղի	17 10

Բարիզ, 7 հոկտ. ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 ½ %	109 47 ½
» 3 %	82 27 ½
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Գ. բացուելուն	13 92 ½
» » » գոցուելուն	13 97 ½
» » » Բ.	14 10
» » » Գ.	14
Օսմանեան երկաթուղի	34 75
» Ռէժիի բաժնեթուղթք	— —
Պանք Օթօման	495
Քրէտի Լիոնէ	498 75
» Ֆօնսիէ	1402 50
Բաժնետոմս Լիոնի	1278 75
Սուէզի ջրանցք	2007 50
Ռուսական 5 % 1877 ի	100 ¼
Իտալական Ռանթ	93 90
Սպանիական (արտաքին) ք. կ.	67 ⅞
Եգիպտական միացեալ	384 37 ½
Բրիօրիթէ Թիւրք	357 50
5 % Հելլենական	350
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 41

Բարիզ, 7 հոկտ. ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 ½ %	— —
Օսմանեան քօնսօլիտէ	14
Եգիպտական	384 37 ½

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՏՐԱՊԻԶՈՆ, 19 Սեպտ.

Տրապիզոնի մէջ 800 տուն Հայ բնակիչ կը հաշուուի, որք իրենց ազգ. երկսեռ վարժարանաց 550—600 աշակերտ ու աշակերտուհիներ կուտան. Աղջկանց մասի ուսմանց ծրագիրը մի միայն Նախակրթարանն է, իսկ մանչ տղայոց բաժնի համար չորս տարւոյ բաժանմամբ կամ շրջանով միջնակարգ վարժարանի յատուկ ծրագիր մ'ալ կայ, թէեւ այդ ծրագրի հազիւ երկու տարիները, եւ այն ալ խիստ թերի գործադրելու միջոց ընծայուած է. Այդ վարժարանաց համար 4—600 լիրա երբեմն ծախք եղած է. Երեք տարիէ ի վեր 4—500 լիրա հազիւ կարելի եղած է ծախսելու, որոյ ի հաշիւ ազգային սրկղը 150 լիրա վճարելով միայն, 150 լիրա թոշակներէ գոյացած ու մնացեալը այլ եւ այլ անուան ու ձեւի տակ հանգանակութեամբ հոգացուած է.

Այս տարի հանգանակութեան բեռէ ազատելու համար՝ չահ մնաս Տ. Էթմէքճեանի թոյլով՝ Ազգ. Վարչութիւնը իւր արկղէն 180 լիրա վճարելու պայման կնքած է, խօսք առնելով որ վարժարանաց ուսումնական վիճակը ըստ առաջնոյն պիտի պահուի, ինչպէս նաեւ Ուսումն. Խորհուրդն ալ իր համարատուութեան իրաւունքը պիտի ունենայ.

Երբ Տ. Էթմէքճեան վերոյիշեալ պայմաններով վարժարանաց վարչութիւնը ըստանձնելու առաջարկը բերաւ, Գաւ. Վարչութիւնը անտանելի բեռէ մը ազատած եղաւ, զի Վարչութիւնը կը խորհէր թէ առ ի չգոյէ դրամի պէ՞տք էր վարժարանը գոցել, թէ ազգ. սնտուկին վճարած 150 ոսկիով բաւականանալ ու անով կառավարել.

Վարժարանական սոյն հարցը լուծելու համար Գաւ. Վարչութիւնը քանիցս ի նիստ հրաւիրեց Գաւ. Ժողովը, բայց Երեսփոխանաց մեծամասնութիւնը հրաւիրանաց պատասխանած չ'լինելով, թողլ թէ Վարչութիւնն ստիպեալ մնաց ինքն իրեն գործելու. Այդ օրերու մէջ էր որ Պատրիարքարանն ալ շարունակ կը պնդէր ու կ'ստիպէր զՓարէգին Սրբազան ի Մուշ ուղեւոբելու ։ Ի զո՛ւր գիտել տուինք թէ Սըրուանձտեանց Սրբազանի բացակայութիւնը շատ սուղի պիտի նստի մեզ ։

Գարեգին Սրբազանի գրական փաքէքէն Թերեւս մեծ պիտի լինէր եթէ աստ մնալով յաջողէր ազգ․ գործոց յեղաշրջում մի յառաջ բերելով՝ նիւթական ու կրթական վիճակին վերականգման առաջնորդը լինելու ․ Այլ սակայն վանականաց անվերջ մեքենայութեանց հետ չախուել տալը նախադա՛ս սեպուեցաւ ։

Հայ ժողովրդեան դէմ սա հասարակ եւ հետեւաբար Տրապիզոնցւոց դէմ կրկնուած մեղադրանքն է թէ «չ՛վճարեր» ։ Այո՛, Տրապիզոնցին իւր վարժարանաց համար տարին 20,000 ղրշ․ իսկ տալու կը վլանայ, բայց երեսուն աշակերտ կուտայ Սանասարեանց վարժարանի եւ 600 լիրա կը վճարէ ։ Այս հակապատկեր իրողութիւնը Տ․ Եզեանց խիստ լաւ բացատրեց, այնու թէ «Ժողովուրդը այնչափ հազարաւոր անգամ խաբուել է որ այլ եւս առանց տեսնելու չ՛հաւատար, և հետեւաբար մինչեւ բարեկարգ վարժարան աչքի առաջ չունենայ՝ չվճարեր»։

Երեսուն աշակերտի համար 600 ոսկի վճարող Տրապիզոնցին միթէ 1200 ոսկի չը վճարէ՞ 600 աշակերտաց համար, այսինքն փոխանակ մէն մի աշա՛կերտի համար քսան ոսկի վճարելու, միայն երկու ոսկի վճարելով ո՛չ միայն տարին 18սկա՛ ոսկի տնտեսած կը լինի, այլ եւ նոյն գումարով փոխանակ երեսուն աշակերտի՝ 600 աշակերտ ու աշակերտուհիի միանգամայն խնամք տանելով կ՚ազատի ; մանաւանդ 10-12 տարեկան մանուկներ ծնողական գրկէն յափըշտակելու, տարիներով ծնողական գըգուանքէ զրկելու եւ վերջապէս օտարացեալ խորթացեալ սերունդ պատրաստած լինելու ամօթէն ։

Շատ պարզ ու բնական է որ երկրէ մը սպասուած արդիւնքը ստանալու համար, աշխատութիւնն ու սերմը իր տարածութեան չափով տրուելու է ։ Այսպէս եւս 600 աշակերտաց համար եղած ծախքն ու աշխատութիւնն արդիւնաբեր լինելու համար, պաշտօնեայք կարող, իրենց պաշտօնին ընդունակ ստեղծուած, աշակերտաց թուոյն համապատասխան, եւ վերջապէս ծախքն ալ ժամանակին պահանջած կրթութեան բաւականաւոր լինելու են, մինչ 4-500 լիրան խիստ անբաւական է այն ամեն պէտքերը, միջոցները հայթայթելու համար ։ Արդ՝ քանի որ անբաւական՝ է, ըսել է թէ արդիւնք մը չ՛սպասելով ի զուր վատնուած կը լինի, և փոխանակ 800-1200ի՝ խնայողութիւն ըրինք ըսելով ի զուր 4-500 ոսկի վատնելը ո՛չ միայն անտնտեսագիտական ամենամեծ սխալ մ՚է, այլ եւ ամբողջ մի սերնդեան ակներեւ կորստեան պատճառն է ։

* * *

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅ ԳԵՂԱՑԻ ՊԱՐՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Այն պարտքը, որ կը գրաւէ գեղացւոյ բոլոր միտքը, ու կը ցնցէ անոր սիրտը, աղօթքն է ։ Երբ գործէ ու դադրի, երբ ուտէ ու խմէ, երբ քնի ու արթննայ, կ՚աղօթէ մեր գեղջուկը․ բայց առաւօտուն, — արշալոյսի առջեւը պէտք է տեսնել մեր աղօթող շինական ու գեղջկուհի՛ն ։—Իր տան դրան քով, փողոցի մը մէջ, չոր գետնի վրայ կը չոքի գեղացի կինը․ ձեռքերը օդի մէջն են, կրակը սրտի մէջ, աչքերու մէջ արցունք, բերնի մէջ մրմունջ մը, —Տէ՛ր, ողորմեա . . . ողորմելի է, ա՛յո, գեղացի կինը, գեղացի մարդը, գեղը ։

Գեղացիներ մեծ պարտք կը համարին իրենց, որ չարունակ եկեղեցի երթան. եկեղեցիին ու սուրբերուն ալ խունկ ու մոմ կը տանին, մոմի համար մանած ու կանթեղի համար եղ ։ Եթէ գեղի մէջ կամ բոլորտիքը սրբատեղեր գտնուին, կ՚այցելեն զանոնք ու խունկ ու մոմ կը տանին անոնց, նոյնպէս հաւ կամ աքաղաղ, զոր մատաղ կ՚ընեն ։ Երբ սրբատեղեր, վանքերը հեռու ըլլան, ուխտի կ՚երթան, ու ոչխար մատաղ կ՚ընեն անոնց. երբեմն եզ մը, գոմէշ մը կ՚ընծայեն վանքին ու սովորաբար [illegible]-դրամական նուէր կուտան անոր ։ Վանքի մօտիկ գեղերը [illegible], այսինքն՝ ձրիաբար ալ կը կատարեն վանքի գործերը ։

Մասնաւոր պարտաւորութիւն մը ան է մեր գեղացիներու համար, որ Ս․ Սարգսի շաբաթապահքի օրերը ծոմապահութիւնով անցնեն, ու երբ շատեր օրը մի անգամ հաց ուտելով կը բաւականան, մի քանիներ ծոմ կը ծոմեն այսինքն երկու օր, երեք օր միանգամ միայն հաց կուտեն ։ Նոյն բանը կ՚ընեն Մեծ-պահոց օրերու մէջ, ու անշուշտ կիներ ու պառաւներն են այս ծոմ-ծալողները ։ Տղաքներու և աղջիկներու սիրելի-պարտքը ան է, որ Համբարձումի ու Վարդավառի միջոց-օրերը պահք պահելով անցնեն, ու այս պահեցողութիւնը Ս․ Կարապետին կը նուիրեն ։ Մի քանիներ եօթ տարի կը պահեն Ս․ Կարապետի այս պահքը ։

Երբ ծնին, ըսել,—ծնելատուրք պէտք է տան մեր գեղացիներ իրենց թեմական վանքերուն, մկրտութեան ատեն՝ կնքահայրք ալ Տէր-Հօր ու ժամկոչին, խոստովանանքի ատեն, աչքամոյթ ։ Պըսակի ատեն թէ՛ հարսի և թէ՛ փեսայի տները ստակ կուտան Տէր-Հօր ու տիրացուներուն, նոյնպէս Առաջնորդին ու իր փերալուրին, և սակայն զանազան ձեւերով ու միջոցներով կեղեքումի կը վերածեն մեր առաջնորդներ պսակագրամի այս գործը ։ Երբ մէկը հիւանդանայ, գեղացիներ կը հրաւիրեն տէրտէրը, որ կարդայ ու աղօթէ հիւանդի վրայ․ շատ ատեն սեւ հաւի արիւնով հմայութիւններ կ՚ընէ հիւանդի համար Տէր-Հայրն, հաւի ճերմակ միսն ալ կ՚ուտէ ու ճերմակ քառորդներ կը ստանայ ։ Երբ բան մը չ՚արժէն Տէր-Հօր բժժանքներ, զանազան խոստումներ կ՚ընեն գեղացիներ այս ու այն սուրբին. երբ հիւանդութիւնը ծանր է, [illegible],— հացի մատաղ կը բաշխեն․ երբ վտանգաւոր է, ոչխար, տաւար կը մատղեն ու աղքատներուն կը ցրուեն անոր միսը ։

Մեռնելու ատեն թաղուելէք կուտան գիւղացիներ Տէր-Հօր ու տիրացուներուն, տարին հինգ անգամ ալ մեռելի գերեզմանն օրհնել կուտան, և հաց ու օրհնէքին կուտան ժամկոչին և Տէր-Հօր ։ Երբ հոգեհանգստի համար ժամ—պատարագ ընել տան, ստակ ու հոգեճաշ կը ցրուեն, ու գեղի մեծ ու փոքրը կ՚ուտեն այն ճաշը ։ Մեր գեղացիներ վանքերուն ալ բան մը կուտան մեռելի համար, ու հոգեբաժին կը կոչեն զայն ։

Իրենց տներու համար ալ կրօնական պարտքեր ունին մեր գեղացիները․ այսպէս, — տարին երկու անգամ օրհնել կուտան զանոնք ու օրհնէքին կուտան Տէր-Հօր ու ժամկոչին ։ Ծնընդեան տնօրհնէքի ատեն ալ խնձոր, Զատկի տնօրհնէքի ատեն, հաւկիթ եւ Մեծ-Պահոց մէջ եօթնական հաց ։ Երբ շուն կամ կատու մը դպի ամանի մը, կամ մուկ մը իյնայ անոր մէջ, օրհնել կուտան Տէր-Հօր, ու ստակ կը վճարեն անոր ։ Ամեն շաբաթ իրիկուն կիրակնամտի խունկը կը ծխէ արդէն գեղացի տանտիկինը, ու կը սրբէ իր տուն ու կարասիք, ու կ՚օրհնէ իր մեռել,—

Խնկան պտուղ մընջ կրակին,
Մըր մանար ու բէտ մընջ դրախտին.

Մեր գեղացիներու բոլոր այս պարտաւորութիւններու մէջ այն գիտումը կայ որ, Աստուած երկրի վրայ արեւշատութիւն ու երկնքի մէջ արքայութիւն տայ իրենց ․ սուրբերն ալ երկրի վրայ իրենց սրտի մուրազները,—ու փափագները կատարեն, ու երկնքի մէջ իրենց կողմը բռնեն ։ Ե՛հ, ապրիլ կ՚ուզեն մեր շինականները այս ու միւս աշխարհի մէջ, ու պարտքի զանազան ձեւերով ապրելու միջոցներ ձեռք կ՚առնուն ։

Այն պարտաւորութիւնները, որք անպայման կերպով կը ծծեն մեր գիւղացիներու ոյժեր, բնատնեկան հոգերըն են ։ Իրենց տնեցիները կը խնամեն մեր գիւղացիներ ու տան պարտքը կը վճարեն, նոյնպէս տուրքերը, այսպէս. —Տան արուներու համար նուֆուս ու բէդէլի- կուտան, ոչխարի համար ագնամ, կալուածքի համար էմլաք, վարուցանքի համար էօշիւր, տան կալքերը ցուցակագրելու համար թահրիր ստակ կուտան՝ երբ մեռնին, կալուածագրերը փոխելու համար թափու դրամ, ու տեառն մը մեռնող, այսպէս ըսեմ, գաղթող գիւղացիներու համար նաքլի-խանէ ։ Անշուշտ ձրի պարտք մ՚է նագլիխանէն, տարապարտ է, այո՛, եւ այն պարտքը որ [illegible] – տարապարհակութիւն կը կոչուի մեր գեղերուն մէջ ու կը չարչարէ զանոնք ։

Գեղացիի կալը այն տեսարանն է, որ անոր պարտաւորութիւններու ամենամեծը կը ներկայացնէ․ կալի չէղջի, թէղի մէջ կը մտնէ գեղացին, ու կալմասը,—կալի բաժին կուտայ [illegible] ու գզիրին, [illegible] ու աղքատին, վաշխառուին ու ժողովարարին, ու Տէրտէրին ու Նուիրակին ։ Գետնի խլուրդ ու երկնքի թռչուն իրենց կալմասը կ՚առնեն, Բուլէզէն ալ իր սեփական կալմասը կ՚առնայ ու մուրացիկը Աստուծոյ ։

Կալի մէջ, տնէն դուրս գեղացին կը ցրուէ իր վաստակ ու բարիքը, ու կալմաս կը կոչէ զայն, տան մէջ կը ցրուէ զայն ու ողորմութիւն կը կոչէ, ամեն մի ինքնեկ ու անծանօթը կը կերցնէ, կը խմցնէ ու [illegible] - հիւր կը կոչէ զայն ։

Ծնելու, ապրելու եւ մեռնելու պարտքեր ունին մեր գեղացիները, և ի՞նչ են անոնց իրաւունքները. - Ոչի՛նչ ։

Ց․ Մ․ ՏՈՒՏՈՒԽԵԱՆ

ՌՈՒՍՔ Ի ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԱՍԻԱ

Ցորմէ հետէ Ռուսիա սկսաւ իւր տիրապետութիւնն ի կեդր. Ասիա, միաժամանակ սկսաւ և հոգ տանիլ այդ երկրի զարգացման և մշակութեան որ ամենայետին աստիճանի վրայ էին ։ Կեդր. Ասիոյ ռուսական մասն, որ ընդհանրապէս ամայի տարածութիւն մը կը ներկայէր, ռուս դրամատերց շնորհիւ տակաւ առ տակաւ կ՚սկսի ծաղկիլ բամբակի և այլ մշակութեամբ․ սակայն աւելի եւս պիտի ծաղկի երկաթուղւոյ շնորհիւ ։ Թէեւ Ռուսիա երկաթուղւոյ շինութեամբ այժմ լոկ նպատակ ունի պատերազմական աշխատութիւններ, սակայն միւս կողմէ դիւրին հաղորդակցութեանց պատճառաւ երկիրը պիտի բարեփոխուի բնականաբար ։ Այս առթիւ Ս. Պետերբուրգսկիյէ Վէտոմոստի մէջ կը կարդանք յօդուած մը որ կը բացատրէ Ռուսիոյ տիրապետութեան բարերար ազդեցութիւնն, և միենոյն ժամանակ բաղդատօրէն կ՚ապացուցանէ թէ Ռուսիա երթալով կը զօրանայ և կը գերազանցէ Անգլիան ։

«․․․ Տասն քսան տարուան ամենակարճ ժամանակի մը մէջ Ասիոյ մէջ գրաւեցինք այնպիսի դիրք մը զոր մեր հայրերն իրենց մտքէն անգամ չէին համարձակեր անցունել ։ Շատ իմաստուն Եւրոպացիք կը կարծեն թէ Ռուսիա առանց մասնաւոր դժուարութեան կեդր. Ասիոյ տիրելէ յետոյ, նմանապէս առանց մի կաթիլ արիւն թափելու մօտաւոր ապագայի մէջ պիտի հաստատուի հնդկական ովկիանոսի եզերաց վրայ ։ Կարծես խորհրդաւոր գաղտնիք մը կայ մեր ասիական տիրապետութեան մէջ, ինչ որ ըրինք Ասիոյ մէջ, կարծես թէ ինքնիրեն տեղի ունեցաւ, առանց ոեւէ տարրական ուժի ։ Այսպէս Մէրվ գրեթէ ինքնակամ ինկաւ մեր իշխանութեան տակ ։ Մէրվի Թիւրքմէններն որ իրենց պատերազմասիրութեամբ և աւազակութեամբ ահ ու սարսափով պատած էին իրենց դրացի ազգերը, դարձան Ռուսիոյ խաղաղասէր և հնազանդ հպատակներ. այս երեւոյթ անչափ տարօրինակ թուեցաւ ի Ռուսիա, որ հպատակութեան առաջին օրը դեռ ոչ ոք կը հաւատար թէ աւազակաց այդ բոյնը պիտի հաւանի խոնարհիլ ռուսական արծիւի ներքեւ ։»

Ապա յօդուածագիրը կը շարունակէ խօսիլ ռուսական գաղթականութեան մասին .

«Մեր իւրաքանչիւր քայլափոխը դէպի ասիական անապատներու խորերը, կը հասցնէ զմեզ այն եզրակացութեան թէ այդ անապատները տակաւ առ տակաւ կորուսանելով իրենց վայրենի տեսքը, կը ծաղկին և զարգացեալ երկրի մը կերպարանք կ՚առնուն ։ Հազիւ թէ ոտք դրինք Անդրկասպեան երկիրն, և ահա իսկոյն երկաթուղւոյ գիծեր սկսան ծածկել նորա աւազուտ տարածութիւնը ․ Թէպէտ երկաթուղւոյ շինութեան նախնական նպատակն որոշուած էր պատերազմական պիտոյից համար, սակայն պատերազմն առ ժամանակեայ է, իսկ շինուածն ընդ միշտ պիտի մնայ և պիտի ծառայէ երկրի ներքին բարգաւաճման և ժողովրդի բարեկեցութեան ։ Ռուս գործարանատէրեր արդէն որոշած են բամբակի մշակութիւնը ծաւալել այդ երկրի մէջ և այդպէսով Ռուսիոյ համար բանալ բամբակի սեփական շուկայ, ազատուելով այնուհետեւ Անգլիոյ կամ Ամերիկայի բամբակներէն ։ Իրաց այս ընթացքէն կը յուսանք հաւատալ թէ վեց եօթն տարի յետոյ Անդրկասպեան այս ամայի երկիր պիտի դառնայ վաճառականութեամբ և արհեստագործութեամբ ծաղկեալ երկիր մը ։

«Ասկէ շատ վաղ ժամանակ առաջ երբ ռուս ժողովուրդը դեռ նոր տեղեկութիւն ստացած էր Սիպիրի մասին և սկսած էր նորա խուլ անտառներու մէջ կենակցել տեղացիներուն հետ, մեր ժողովրդեան մէջ կ՚երեւէր զարմանալի յատկութիւն մը օտար տարրերու հետ խաղաղութեամբ և բարեկամաբար ապրելու ։ Երբ ռուս ժողովուրդն սկսաւ գաղթել Սիպիր, նորեկ և տեղացի հասարակութեան միջեւ տեղի չունեցաւ այն գազանական և բարբարոսական երեւոյթներն որով առ հասարակ համբաւուած են աւելի զարգացեալ ազգեր նոր աշխարհներ գաղթած ժամանակ ։ Ռուսական գաղթականութեան պատմութեան մէջ ամենեւին տեսնուած չէ որ ռուս գաղթականն յափշտակէ տեղացիի սեփականութիւնն և նմանօրինակ անիրաւութիւն ընէ, այլ միշտ տիրապետած է այն հողին որ տակաւին մարդու չը պատկանիր ․ ահա այս պատճառաւ միշտ հաշտ վարուած են իրարու հետ գաղթական ռուսն և բնիկը ։ Միենոյն ընթացքը կը պահպանեն գաղթական Ռուսներն և այժմ այդ նոր երկիրներու մէջ ։ Սոյն խաղաղասէր ընթացքի շնորհիւ կրնանք վստահ լինել թէ կատարեալ յաջողութեամբ պիտի ծաւալենք մեր տիրապետութիւնն ի կեդրոնական Ասիա ․․․․»

Վերջաբանի մէջ Ս․ Պետերբուրգսկիյէ Վէտոմոստի կը բացատրէ թէ ռուսական սոյն յաջողութիւն իսկապէս որո՛ւ համար աւելի վտանգաւոր է .

«Ռուսական սոյն տիրապետութիւնն ամենեւին վտանգաւոր չէ բնիկ ասիացիներու համար, այլ այն Եւրոպացիներու որ կը ջանան շահագործել այդ երկիրներն ։ Առ այժմ կարելի է ըսել միակ Անգլիան է ում կը վնասենք մեր տիրապետութեամբ ։ Մեր յաջողութեան հակառակելու դիտաւորութեամբ նա անկարող է պատերազմիլ մեր հետ ուր և լինի, մանաւանդ Ասիոյ մէջ ։ Մեր հետ պատերազմելու համար նա անկարող է բաւական զօրք զրկել Ասիոյ խորերը. միայն որ նա գիտէ թէ այդպիսի պարագայի մէջ իւր հնդիկ հպատակներն և աւատական երկիրները կրնան ապստամբիլ իւր դէմ ։ Ասիական պատերազմ մը Ռուսիոյ համար կարելի է համարել իբր սահմանակից պատերազմ, իսկ Անգլիոյ համար այդպիսի պատերազմը պէտք է համարել անդրծովեան պատերազմ մը ։ Անգլիա մեր հետ պատերազմելու համար անկարելի բան է որ վտանգի իւր հնդիկ զօրաց ․․․․»

ՉԱՐՆ Ի ՏԱՆԸՄԱՐՔԱ

Միւնիխի Ալկէմայնէ Զայթունկ լրագիրն իւր Գոբէնհագի թղթակիցէն ստացած է հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ Ռուսիոյ կայսեր վրայ որ այս պահուս իւր ընտանեաց հետ կը բնակի Ֆրէտէնսպորկի դղեակին ի Տանըմարքա ։

«Ալեքսանդր կայսրը, կ՚ըսէ գերման լրագրին թղթակիցը, խրոխտ, պատկառելի և հզօրի դէմք մ՚է ։ Իւր արդի կենցաղոյն մէջ, շատ անգամ կը տեսնուի նորա ժըպիտը ․ այլ այդ ժպիտը բանագրաւիկ բան մ՚ունի ․ չես գիտեր ինչ ջղային պրկում մը կը նշմարուի իւր դիմագծերուն մէջ, և իւր դէմքը մելամաղձութեան ակներեւ դրոշմը կը կրէ ։ Յաճախ մայրաքաղաք կ՚երթայ Ֆրէտէնսպորկի քովէն անցնող երկաթուղիով․ հօն կ՚երթայ ներկայ գտնուելու համար ժամերգութեան ռուսական մատուռին մէջ, կամ նախաճաշ մը տալու համար իւր Տէրժաւա (ինքնակալ) զբօսանաւուն մէջ որ ի նաւահանգիստան կը գտնուի, ռուսական ուրիշ մարտանաւուց քով ։

«Երբ իւր գալուստը ծանուցուի, այն փողոցաց բնակիչներն ուսկից կայսրը պիտի անցնի, կը փութան պճնազարդել իրենց տուներն, և կայարանէն մինչեւ նաւահանգիստ, հասարակութիւնը խռնուած հոծ և կուռ՝ կ՚սպասէ ի տես Չարին, հասկնալու համար թէ վերջին երկու տարիներուն մէջ փոփոխութիւն մը եղա՞ծ է կայսեր արտաքին կերպարանքին վրայ ։ Իրողութիւնն այն է որ Կայսրն զգալապէս և արագապէս կը ծերանայ․ օրինակի համար, իւր ճաղատութիւնն աւելցած էր այս վերջին տարիներս, ինչպէս կարելի է տեսնել երբ գլխարկը վեր կ՚առնու՝ պատասխանելու համար հասարակութեան ողջոյնին ։

«Մինչդեռ Ալեքսանդր կայսրն ի սեղան նստած է, վաթսուներկու արուեստագէտներէ բաղկացեալ նուագախումբ մը կը նըւագէ ։ Դղեկին մէջ իւր վարած կեանքը շատ պարզ է ։ Շատ պարզ է նաեւ իւր, ինչպէս և կայսրուհւոյն բնակութիւնը ։ Իւր բնակարանը կը բաղկանայ երեք սենեակէ, որոց կարասին շատ համեստ է ։ Գրասեղանն որուն վրայ կ՚ստորագրէ իւր հրովարտակներն՝ ընկուզենիի փայտէ է և այնքան անպաճոյճ որ գահաժառանգ Ֆրէտէրիք իշխանն ուզած չէ գործածել զայն և իր անկէտ մէկի դնել տուած է ։ Չարը կը նստի այդ սեղանին առջեւ և օրը քանի մը ժամ կ՚աշխատի, կա՛մ քարտուղարի մը հետ կա՛մ առանց քարտուղարի․ երբեմն երբեմն կայսրուհին ինք կը կատարէ քարտուղարի պաշտօնը ։ Ֆրէտէնսպորկ գտնուող բոլոր իշխանազն անձերէն Չարն ամենէն կանուխ կը յառնէ ։ Ժամ իննին, երբ առաջին նախաճաշը կը տրուի Տանըմարքայի Լուիզ թագուհւոյն դահլիճին մէջ, ռուս միհապետը կը վերադառնայ երբ արդէն երկար շրջագայութիւն մ՚ըրած է անտառին մէջ ։

«Նախաճաշէն յետոյ, տիկնանց և տղայոց հետ կը մնայ, մինչդեռ Վալէսի իշխանն, Ցունաստանի թագաւորն և Բրիտանիայ թագաւորին մէկ եղբայրը կամ երկու եղբայրն ալ գնդամուղի սրահը կ՚երթան կամ ձիով պտոյտ մը կ՚ընեն ։ Ընտանեաց մտերմական անդամները, Դանիացիներն ինչպէս և Ցոյներն և Անգլիացիները, մի բերնով եղանելով կը յայտարարեն թէ իրենց մորաքոյրն ազգականաց լաւագոյնն է, և երբ կարելի է՝ կը փութան նորա շուրջն հաւաքուիլ ։ Սեպտեմբեր 7 ին, երբ հարիւրաւոր մանկունք եկան իրենց խնդակցութիւնն յայտնել Լուիզ թագուհւոյն՝ իւր ծննդեան տարեդարձին առթիւ, Ալեքսանդր կայսրը տղայոց մէջ տեղ մտաւ, ընկերակցեցաւ անոնց երգին և մինչեւ իսկ վայրիկ մը վարեց երգասացութիւնը ։

«Երեկոյին, թագուհին և իւր աղջիկները նուագածութիւն կ՚ընեն, և Չարը ներկայ կը գտնուի այս գեղարուեստական մարզանաց ։

«Այն բուռն կամական զգացումները զորս Ալեքսանդր կայսրը կ՚սնուցանէ իւր աներձագւոյն, Վալտէմար իշխանին համար, նմանապէս կը տածէ նորա կնոջ, Մառի տ՚Օռլէան իշխանուհւոյն նկատմամբ ։ Չարը չկրցաւ երկար ատեն վայելել Վալտէմար իշխանին ընկերութիւնը, որ հարկադրեցաւ մեկնիլ նաւատորմին մարզանաց համար՝ դղեկին մէջ մի քանի օր անցունելէ յետոյ ։ Ալեքսանդր Գ. ասոր փոխարէն կը վայելէ իշխանուհւոյն ընկերութիւնն, որուն հետ յաճախ շրջագայութիւններ և երկար արշաւներ կ՚ընէ ։ Այսպէս վերջերս գնացին այցելել Էլսընէօր ։ Կայսերական և ընկերական ընտանեաց բոլոր անդամներն անդ գնացին ճեպընթաց կառախմբով ։ Չարն և Մառի իշխանուհին ուզեցին հետիոտն կտրել անցնիլ այն երկու մղոնի հեռաւորութիւնն որ Ֆրէտէնսպորկը կը բաժնէ Էլսընէօրէն ։ Ցունաստանի Օլկա թագուհին ջանաց ընկերանալ նոցա, այլ շուտով ուժասպառ եղաւ ։ Կանգ առաւ Հէլլըպէկի կայարանին մէջ, և կառախմբով գնաց Էլսընէօր ։ Չարն և Մառի իշխանուհին շարունակեցին իրենց ճամբուն հակառակ դժնդակ օդին, ուրախ և կայտառ հասան Էլսընէօր, և երկաթուղիով վերադարձան ընտանեաց մնացեալ մասին հետ ի Ֆրէտէնսպորկ, համեստօրէն հանգիստ առնլէ յետոյ կայարանին պիւֆէին մէջ՝ իրենց ոյժերը կազդուրելու համար ։

«Ռուս ինքնակալին բնակութիւնը դանիական դղեկին մէջ պիտի տեւէ՞ դեռ քանի մ՚օր կամ քանի մը շաբաթ ։ Սա կախում ունի մանաւանդ օդէն ։ Նախ որոշուած էր որ սեպտեմբերի վերջը պիտի մեկնէր․ այժմ կ՚ըսուի թէ հոկտեմբերի մէկ մասն ալ անդ պիտի անցունէ ։»

ԵՐԿՔ
Մ. ԱԲԻԿԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻԻ

Անդամ Թարգմանութեան սենեկի Սպարապետի Դիւան․ Դատաստ․ [illegible] Մէսվրիֆի առագ ժողովէ ․ Ուսուցիչ օսմաներէնի Պէրպէրեան և Կեդրոնական բարձրագոյն ուսումնարանաց ․

Հաւանեալ յԱզգ․ Ուսումնական Խորհրդոյ , յանձնարարեալ յատուկ շրջաբերականաւ Ազգ․ Պատրիարքարանի ․

1․ Կիւլտէսթէի մուհարրէրաթի րէսմիէ վէ ղայրի րէսմիէէ․ Թուրքերէն ամենաճոխ ձեռագիր նամականի մ՚է (տիպ․ Դ․ 5 ղրշ)։
2․ Տարերք օսմ․ լեզուի ․ Անասըր․ ընդարձակ քերականութիւն Թուրք, Պարսիկ և Արաբ լեզուաց հանդերձ բառագրքուկիւ (տիպ․ Բ․ 5 ղրշ)։
3․ Իքսիրի էլիֆպա․ Քերական Թուրք լեզուի (տիպ․ Ե․ 1 ղրշ)։
4․ Մէզագի էտէպիյեաթը օսմանիյեէ ․ Արձակ և ոտանաւոր հատընտիրք օսմ․ գրագիտաց․ 4 ղրշ․
5․ Առաջնորդ ուղղագրութեան օսմ․ լեզուի՝ 2 ղրշ ։
6․ Լէդաիֆի ասար․ Մաս Ա․ Վէպեր և այլ հրահանգիչ հատուածներ․ յարմարագոյն դասագիրք ընթերցանութեան, միանգամայն թարգմանելու ու գրաւորութեան․ իւրաքանչիւր հատուածի ներքեւ նշանակուած է բառերու իմաստ և հնչումն (տիպ․ Բ․ 60 փարա)։
7․ Լէդաիֆ Ասար․ Մաս Բ նոյնպէս 60 փարա․
8․ Հատընտիրք Օսմ․ Պարս․ եւ Արաբ․ լեզուաց․ 100 փարա․
9․ Րէհպէրի Գըրաէթ ․ կ՚ուսուցանէ անձնիւր Թուրք․ ընթերցանութիւն․ 60 փարա․

Վերջին հրատարակութիւնք հեղինակին

10․ Բառարան Տաճկերէն, Հայերէն, Գաղիարէն․ հրատարակեալ մինչ 19րդ տետրն․ բաժանորդագին մէկ մէճիտ․
11․ Թիւճճար եազըճըսը․ Վաճառականական նամականի հանդերձ Հայ․ Գաղ․ բառագրքուկիւ․ 4 ղրշ․
12․ Թիւճճար Միւնշաաթը ․ Նոյն հանդերձ Թուրք․ Գաղ․ բառագրքուկիւ․ 100 փարայ ։
13․ Թուրքերէն Նամականի․ Վերոյիշեալ Կիւլտէսթէի հայատառ արտասանութիւնն է․ ի վերջոյ ունի բառարան մը (տիպ․ Բ․ 6 ղրշ) ․
14․ Տանը փաստաբանը կամ հարիւր հարցմանց պատասխանքը․ Ժառանգական՝ առեւտրական և պատժական խնդրոց նըկատմամբ խիստ հետաքրքրական գիտելիք․ 106 փարայ ․
15․ Էսլըէի սըթթէն․ Նոյնին Տաճկերէնն է․ 2 ղրշ․
16․ Լէդաիֆի ասար․ Վէպեր և այլ նիւթեր․ բառերը գաղիարէն բացատրուած 2 ղրուշ ։
17 Ընդարձակ բառարան․ Տաճկ․ Հայերէն․ հրատարակուած մինչ 8րդ տետրն․

Ընդ մամլով

18․ Դպրութիւն կամ համաձայնութիւն Թուրք լեզուի ․
19․ Համառօտ կիւլտէսթէ ․
21․ Գավաիտի ֆարսիյեէ վէ Արապիյեէ․
21․ Տանը փաստաբան․ Մաս Բ․ և Գ․ [illegible]․ Սոյն հրատարակութեանց մեծագոյն մասն ի վաղուց անտի Թուրքիոյ հայ ուսումնարանաց մէջ և զուտ թրքախօս եզերքն Թուրք եւ Ցոյն եւ Հրեայ վարժարանաց մէջ ընդարձակօրէն մուտք գտած են, որով հասած են Դ․ տպագրութեան․

Հեղինակին բոլոր գործերն 20 % զեղչով կը վաճառին ․

1172 2—2

ԵՐԿՔ Պ․ Պ․ ԳԱԼՊՃԵԱՆԻ

Յանձնարարեալ եւ [illegible] ընտրեալ յԱզգ․ Կրթական խորհրդոյ՝ վաւերացեալ Ազգ․ Ելմտական տեսչութեան պաշտօնական կնքով.

1․ Ուսուլը ինշա վէ գ՚րաաթ — Հեգաբան եւ ընթերցարան Թուրք․ լեզուի․ (Հրատ․ եւ Թուրք․ Տպագր․ եւ Վիմագր․ [illegible]․ Տիպ․ Դ․ 2 ղուրուշ) ։
2․ Թալիմի լիսանի օսմանի ․— Նոյն ընդարձակ․ (5 ղուրուշ) ։
3․ Րէհնիւմայի էտէպիյաթը թիւրքիյէ— Դպրութիւն կամ համաձայնութիւն Թուրք․ լեզուի․ (Հայ․ եւ Թուրք․ հանդերձ բառագրքուկիւ․ Տիպ Բ․ 6 ղուրուշ) ։
4․ Այինէի միւնշաաթ ․— Պատճէնք պաշտօնական եւ ոչ պաշտօնական խմբագրութեանց ․ (Տպագր․ Հայ․ եւ Թուրք․ 12 ղուրուշ) ։
5․ Մուխթասար Այինէի միւնշաաթ ․— Նոյն․ (Թուրք․ Վիմագր․ [illegible]․ 2 ղրշ․) ։
6․ Միֆթահը լիսանը Օսմանի ․— Ընդարձակ քերականութիւն Թուրք․ Արաբ․ եւ Պարսկ․ լեզուաց․ (Հայ․ եւ Թուրք․ հանդերձ բառագրքուկիւ․ Տիպ Բ․ 10 ղրշ․) ։
7․ Րէֆիգի վէֆիգ ․— Բանալի հրահանգաց վերոյիշեալ քերականութեան (5 ղուրուշ) ։
8․ Ճիւմէլի միւնթէխապէրի ասար․— Թարգմանութիւն ծաղկաքաղ հատուածոց ․ (4 ղուրուշ)։

Ընդ մամլով

9․ Գավաիտի ֆարիսիյէ ․
10․ Մուֆասսալ Այինէի միւնշաաթ ։
11․ Ջիւպտէթ իւս սարֆ ։
12․ Նիւզհէթլեահը ադֆալ ․— (Մասն Ա․ Բ․ Գ․ Դ․ Ե․) ․
13․ Միզան իւլ հուգուգ ․— (Մասն Ա․ Բ․ Գ․ Դ․) ․
14․ Լիւղաթը Օսմանլյէ վէ Էրմէնիյէ վէ Ֆրանսէվիյէ) ․

1167 4—5

ՊՕՂՈՍ Յ․ ՃԻՆՃԻՀԵԱՆՑ

ՄՇՏՆՋԵՆԱՒՈՐ
ՏԱՐԵՑՈՅՑ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
(Հարթաձեւ տախտակ)

Բովանդակութիւն․— Նախաբան ․ —Մեծ շրջանի մը (532 տարի) տարեգիրք ․ —[illegible]՝ յորս նշանակեալ են ամեն տարւոյ շարժական տօներն, միջոցներն (օրական եւ շաբաթական) եւ հարսանիք ․ —Հընարք ․ —Եօթներեակք ․ —Կրկնակք ․ —Այսօր ամսոյն քանի՞ն է ․ —Ամսամուտ ․ —Օրագիտ ․ —Անդրէասեան ձայնագիտ ․ —Այլեւայլ Գասըմ-Խըտըրլէզի ․ —Պարզատօմար օրացոյց՝ հանդերձ շարժական մասամբք սուրբ ։

Ցորմէ բազմադիմի պարագայից մէջ՝ [illegible] կրնան օգտուիլ ամեն կարգի ազգայինք եւ մանաւանդ ԸՆՏԱՆԻՔ, եւ որ կրնայ ծառայել նաեւ իբրեւ օգտակար զարդ ինչ սենեկաց, գրասենեկաց, վարժարանաց եւլն ։

Վաճառման կեդրոնատեղին է Գավաֆեան գրատուն, Զաքարիաքլար - Եօգուշու, Թիւ 20 ։ Գին 5 դահեկան ։

1174 2—8

ԱՌԱՋՆՈՐԴ
ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ
Խ․ ՍԻՄՕՆԵԱՆ

Վաւերացեալ յՈւսումնական Խորհրդոյ Ազգ․ Վարչ․

Այս դասագիրքն իւր դիւրուսոյց մեթոտին և ընթեռնլի հատուածոց ընտրութեան կողմանէ ընդհանուր հաւանութեան արժանացած եւ մաս գտած է մայրաքաղաքիս եւ գաւառաց գրեթէ բոլոր դպրոցաց մէջ ։ Ըստ վկայութեան գաղղ․ լեզուի ձեռնհաս ուսուցչաց՝ անհրաժեշտ դասագիրքն է առ մեզ գաղղիերէնէ ի հայ լեզու թարգմանութեան վարժութեան համար եւ ընտիր առաջնորդ մ՚է նորավարժ հայ մանկան գաղիերէն լեզուի նախնական տարերց դիւրութեամբ ընտելանալու ։ Կեդրոնատեղին է Պալըճեան գրատունն ի Ցակոբեան խան ․ կը գտնուի եւ այլ գրավաճառաց քով ։

Գինն է 3 դահեկան

1120 6—12

ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՐՔ
ԳԱՂԻԵՐԷՆԷ Ի ՀԱՅ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ցօրինեաց Ռ․ Ց․ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ
Վաւերացեալ ի Պատ․ Ուսումնական
Խորհրդոյ Ազգ․ Կեդր․ Վարչութեան

Մեծանուն հեղինակին սոյն գործն, արդիւնք երկարժամանակեայ փորձառութեան, միակն է իւր տեսակին մէջ նիւթոց ընտրութեան, զանազանութեան և կարգաւորութեան նկատմամբ, ուր աշակերտը դիւրաւ և ինքնին կը յառաջանայ դիւրինէն ի խրթինն, գիտցածէն չգիտցածին և այս անզգալապէս և առանց ճգան ։

Ի դիւրութիւն ուսանողաց առաջին երկու մասանց մէջ ամեն դասի վրայ դրուած են գաղիերէն բառերն իրենց արտասանութեամբ եւ նշանակութեամբ ․ Ասկէ զատ գործոյն վերջը յաւելցուած է նաեւ առանձին բառարան մը ամբողջ գործոյն մէջ պարունակեալ բառերուն։

Կեդրոնատեղին է Գ․ Պալտասարեան գրատունը, Կ․ Պոլիս Ցակոբեան խան Թիւ 14 ։ Կը ծախուի նաեւ բոլոր գրավաճառաց քով ի գին 4 ղրշ։ 1170 5—10

ՆՈՐ ԴԱՍԱԳԻՐՔ
ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ
ԵՐՈՒԱՆԴ Կ․ ԳԱՐԹԱԼԵԱՆՑ
Դասատու
Զափական գիտութեանց

Ազգային դաստուներէն Երուանդ էֆ․ Կ․ Գարթալեանի սոյն դասագիրքն, որ կը պարունակէ թուաբանութեան տեսական և գործնական մասը միանգամայն, բազմամեայ փորձառութեան և մեծ խնամոց արդիւնք է ։

Թուաբանութեան բոլոր կանոնք կոկիկ և դիւրըմբռնելի ոճով բացատրուած են, և մետրական չափու և վաճառականական հաշւոց վերաբերեալ կանոնք ընդարձակ տեղ մը կը գրաւեն սոյն նոր դասագրքին մէջ ․

Բաց աստի, մասնաւոր ուշադրութիւն եղած է որ իւրաքանչիւր կանոնի յարակից խնդիրք Թուրքիոյ առեւտրական գործառնութեանց և առտնին կենաց պիտոյից համաձայն ըլլան, առանց որոյ թուաբանական խնդիրք շատ անգամ տաղտկացուցիչ և աւելորդ կ՚ըլլան ․

Հմուտ թուաբանին սոյն աշխատասիրութիւնը մեր ազգ․ վարժարանաց մէկ զգալի պէտքը կուգայ լրացնել և բառնալ աշակերտաց ձեռքէն աւանդական դրութեամբ պատրաստուած շատ մը դասագրքեանք ․

Կը գտնուի ամէն գրավաճառաց քով․ կեդրոնատեղին է Ցակոբեան խան, Թիւ 14, Եւրոպական գրատուն, Ս․ Պիպէռճեանի քով ։

Գինն է 7 ½ ղրուշ

Շատ առնողին մասնաւոր զեղչ կ՚ըլլայ ․

886 32—50

ԻԼԱՆ

ՕՐՄԱՆ ՎԷ ՄԷԱՏԻՆ ԻՏԱՐԷԻ
ՈՒՄՈՒՄԻՅԷՍԻ

Գօնեա վիլայէթի տախիլինտէ Գաչ գազասը միրի օրմանլարընտա իչու 303 սէնէսինտէ հուսուլէ կէլէն պալամութ մահսուլաթընտան պէրվէճհը թալիմաթ իսթիֆա օլունաճագ օրման հագգը ; խըլաւէն 30ընճը կիւնիւ սաաթ 9տա գարարը գաթիսի վիրիլմէք վէ պէտէլի լիրայի օսմանի 100 ղրշ․ հիսապը իլէ այնէն թէքէ մալ սանտըղընա թէսլիմ վէ իսթա օլունմագ ու չէրայիթը սաիրէսի մալիւմ գօնթրաթօսընա թատպի օլմագ իւզրէ մահալլինճէ մէվգի միւզայէտէյէ գօնուլմուշ վէ Տէրսաատէթտէ տախի միւզայէտէսի կալքեալէրլէ իլան խուլուս օլան մէզքիւր պալամութլարըն ալթիգամընա տալիպ վիլայէթլէրտէ թալիպ պուլունմագ միւլահազասընա մէպնի միւտտէթը միւզայէտէսի հալա բիթէճէք թէշրինի էվվէլին 15ինճի կիւնիւ [illegible] թալիպ պուլունանլարըն Տէրսաաթէթտէ Օրման վէ Մէատին իտարէի ումումիյէսինէ վէ մահալլինտէ Գօնեա վիլայէթի մէճլիսի իտարէսինէ միւրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր ։

23 էյլուլ 303 1146

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

531

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,978,946
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՈՅ 1,788964

ՆՕՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,131,348
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՈՅ 898,072

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի փոխադրելի ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասնին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,597

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գոմիսիոն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց,

---

ԻԼԱՆ

ՊԱԲԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Միւլթեգարրեպ իւլ հուլուլ օլան մէվսիմի չիթասա ասաքիրի Նիզամիյէի ճէնապը չաշանէ գարագօլ նէօպեթճիլէրինէ իքսա իթթիրիլմէք իւզրէ էլպիսէ անպարը իչուն լուզումի օլուպ տա Թալէպ օլունուր իսէ ալընմագ չարթը իլէ վէ իթթիխազ օլունան նումունէսինէ Թէվֆիգէն անպարտան վիրիլէճէք եաղմուրլըգլարա գափլամաճաք գուզու քիւրքի պէհասը իլէ գափլամա իւճրէթի ալթմըշ ղուրուշ օլարագ Թալիպի եօգտեսինտէ օլուպ Թըշրինի էվվէլը րումինին պիրինճի փէնչշէնպիհ կիւնիւնէ գատար պէհէր կիւն միւնագասաը պիլ իճրա գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն վէ իւչիւնի ճումաա իրթէսի կիւնի տախի եւզտէ պէչ Թէնզիլ իտէնլէրին փէյլէրի գապուլ օլունաճաղընտան իսմաւ վէ իթասըն՝ա բաղիլ օլանլարըն մազգամը սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

24 Եյլուլ 4887 1211
Նօ. 17 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱԲԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Տիչքամ, Սէրէֆճէ, Գօզանա, Գայալէր, Ալասոնեա, Գաթէրին, Գօչքեօյ, Գարապինէ մէվգըլէրինտէ պուլունան ասաքիրը Շահանէ իչիւն միւպայեաաը մաղլիւնէ մէվգըլի միւնագասայա վազ օլունան էրզագըտէն,

Տագիգըն՝ էլլի սէքիզ.
Էթին՝ եիւզ օթուզ.
Երզին՝ եէթմիչ տօգուզ.
Սատէնին՝ իւչ եիւզ եէթմիչ պէչ.
Թուզըն՝ գըրգ.
Սօղանըն՝ եիրմի պէչ.
Զէյթին՝ եիւզ եէթմիչ պէչ.
Ֆասուլեանըն՝ եիւզ իքի.
Հաթապըն՝ տէօրթ.
Շէքէրին՝ եիւզ օթուզ.
Կաղըն՝ սէքսէն.
Ֆասուլեանըն՝ էլլի պէչ.
Սըարմաչէթին՝ իւչ եիւզ եէթմիչ պէչ.
Շաիրին՝ օթուզ տէօրթ.
Սամանըն՝ օն իւչ.

Քէօմիւրիւն՝ օն իւչ բարալա մաղալի Թալիպի եօգտէսինտէ օլուպ իչպու եիլըը րումինին եիրմի սէքիզինճի կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն, իթասընա Թալիպ օլանլարըն մազգամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

24 Եյլուլ 1887 1210
Նօ. 16 2—3

ՏՕՔԹՕՐ ԱՅԷՐԻ

ՉԷՐՐԻ ՓԷՔԹՕՐԱԼԸ

Տօքթօր Այէրի Չէրրի Փէքթօրալն արագապէս կը բուժէ հարբուխները, հազերը, կոկորդի վէրքը, փողխաւէք, բորբոքումն հազագի, բորբոքումն շնչափողի, շնչարգելութիւն ևլն։

Այս դեղը հրաշալի կերպիւ կը զօրացնէ տկար Թոքերը, կը հանդարտեցնէ Թոքային գրգռումները, և կապուտ հազի և յառաջացեալ Թոքախտի համար միակ դարմանն է, որ հզօրապէս կ'օգնէ ու կը կազդուրէ։

Տր. Այէրի Չէրրի Փէքթօրալն այնքան մեծ համբաւ ստացած է իբրեւ ամենէն հզօրագոյն դարմանն զոր գիտութիւնը ի լոյս ընծայեց, շնորհիւ նորա կոկորդի և Թոքային տկարութեանց վերայ ունեցած ուժգին և մշտնջենաւոր ներգործութեան է, որով միանգամայն իւր պատուաւորութեանց ջատագովն և պաշտպանը կը հանդիսանայ։

Զկայ ամենեւին դեղ մը որ կրնայ այնքան կարեւոր լինել հիւանդին քան զայս, և կամ աւելի արժանիք ունենայ նորա կատարեալ վստահութիւնը գրաւելու։

Չէրրի Փէքթօրալն ընտանեկան գործածութեան համար եղած ուրիշ ամեն դեղերէ գերազանցն է և համեղ. բնաց շատ հաճելի լինելով՝ փոքր տղայք շատ դիւրաւ կ'առնեն։

Գործածութեան եղանակը շիշերուն հետ կը տրուի։ Կեդրոնատեղին է Ս. Մ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ և ԸՆԿԵՐԱՑ Ամերիկեան վաճառատունն, ի Ղալաթիա Կ. Պոլսոյ, կը ծախուի նաև քաղաքիս մէջ գտնուող դեղագործաց քով։ 581

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆ

ԸՆԴԴԷՄ ՊՆԴՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐԻՒՆԵՐԹՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ ԴԵՂ ՏՐ. ՌՈՒԱԴՄԱՆԻ

Շատ քիչ դեղեր կրնան իրենց յաջողութիւնն հաստատել բժշկական այսքան բարձր անուններով, որպէս են. բրոֆ. Տր. Ֆոն ԼԱՈՒԲԸ, բժիշկ Գերմանիոյ կայսեր, բրոֆ. Ֆոն ՎԷՍԹՖԱԼ, բրոֆ. ՇՎԱՅՆԻՆԿԸՐ ի Պերլին, բրոֆ. Ֆոն ՍՔԱՆՑՈՆԻ ի Վիւրձպուրկ, բրոֆ. Ֆոն ՆԻՒՍՊԱՈՒՄ ի Միւնիխ ևն ևն.

Այս վերջինը կը գրէ ինձ, իւր հիւանդանոցին մէջ փորձելէ յետոյ.

«Խնդրեմ տեղեկութիւն տուէք ինձ թէ ո՞ւր դիմելու եմ այս ոգանչելի դեղն գնելու համար։»

Վիէննայի Բժշկական Մամուլը կ'ըսէ (1 մարտ 1885).

Տր. Ռուադմանի Մաքրողականը արժանի է մեծ բժշկաց բազմաթիւ յանձնարարութեանց։

Այս Մաքրողական միակ [illegible] դեղն է ընդդէմ Պնդութեան։

Մէկ մանկացի պարունակութեամբ դեղ մը կը ներքսարկես սրբանին մէջ, անմիջապէս արտաքնոց կ'երթաս։ Եթէ պնդութիւնը շատ զօրեղ կամ արագ է, կարելի է խառնել հարկ եղածին չափ ջուր, որպէս զի կանոնաւորապէս ելնէ փորը։

Մանկանց համար ջրախառն Մաքրողականը կը բաւէ սովորաբար։

Մանկանց վտանգաւոր Թանչքին առաջքն առնլու լաւագոյն դարմանն է օրն երկու անգամ հանել փորը։

Արիւներթութեան. Սրբանին մէջ կը խոթեն քիչ մը բամբակ որ թաթխուած լինի ջրախառն Մաքրողականի մէջ (ամբողջ ժամ մը, օրը երկու անգամ)։

Համաճարակ հիւանդութեանց, Թիֆոս, Խոլերայի ևն ատեն, մարդ զգուշանալու է ներքին դեղերէ։ Եթէ փորն օրը երկու անգամ ելնէ, լաւագոյն դարմանն է ժամանակ չտալու համար միքրոպներուն որ ծաւալին։

Ստամոքսի հիւանդութեան. Ներքսարկութիւն մ'ընել ճաշէ յետոյ։

Բոլոր [illegible] դէմ, կաթուած, փոխուած, ստամոքսի ցաւ, խիթ, շնչահեղձութիւն, փորին անմիջապէս ելնելը մեծ օգուտ կ'ընէ։ Շատ առատ ճաշէ մը յետոյ մարդ ինքզինքը կը գտնէ ներքսարկութեամբ մը և շատ անգամ վտանգաւոր անմարսութեան մը առաջքը կ'առնու. ուղեւորութենէ առաջ և ուղեւորութեան միջոցին, մի՛ մոռնաք այս հանդիսաւոր դեղը։

Նա որ գիտէ Մաքրողական Ներքին դեղերու շատ գործածութեան հետեւանքներն և մեծ քանակութեամբ ջուր ներս առնելով յառաջ եկած աղետաբեր արդիւնքները, ինչպէս են ընդարմացում մեծ աղեաց, ընդարմութիւն, [illegible], պիտի ընտրէ միշտ այս նոր դեղն, որ ազդեցութիւնը նոյն կը մնայ քանի մը տարի վերջն իսկ։

Դեղատանց մէջ կը ծախուի.

1 ամբողջ շիշ	1 մէճիտիէ
½ շիշ	½ »
¼ »	¼ »
Դրեխը	½ մէճիտիէ

Գործածութեան եղանակն գրուած է սրկղներուն և շիշերուն վրայ։

ՏՐ. ՌՈՒԱԴՄԱՆՆ

Մասնագէտ որովայնի խօթութեանց և կանանց հիւանդութեանց

Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ համար միակ կեդրոնատեղին է Տր. Շմիտէկ, յԱդրիանուպոլիս։—Ի Կ. Պոլիս կը ծախուի Պ. Գասդրոբիւլոյ դեղարանն, Քարաքէօյ Թիւ 5 և ի Դեղագործական Մթերանոցն, Մեծ փողոց Ղալաթիոյ, 35, Կայսրեան Պէշիքթաշի Թըրամուէյին։

Տր. Մաքգրիկի դատարանն 3000 Ֆրանքի տուգանաց և դատին ծախուց դատապարտեց Պրուքնման և Գոնդանդէն խմբագիրներն, այս դեղին դէմ գրած լինելնուն համար։ Պուա-լը-Տիւքի վերաքննիչ ատեանը բոլորովին հաստատեց այս վճիռը։ (12 մայիս 1885)։ 979

Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

Ի ՊԱՑՊԸԼ ՀԱՌԻՋ

ՖԻՆ ԱՆՃԸԼԱՐ ԵՕԳՈՒՇՈՒ Կ. ՊՈԼԻՍ

Սոյն կազմատան մէջ կան Եւրոպական նորընտիր և կատարելագործեալ մեքենաներ որոնցմով կը կազմուին և կը յօրինուին

ՁԱՓՓՈՒՐ ԴՆԵՐՈՎ

ԳԻՐՔԵՐ գեղեցիկ և հաստատուն
ՏՈՒՄԱՐՆԵՐ, վաճառականական ևն.
ԱԼՊՈՄՆԵՐ, խիստ մաքուր և ընտիր։

Յաճախորդաց դիւրութեան համար կազմատունը ունի իրեն կցորդ վաճառատուն մը Թիւ 27 Ֆինճանճըլար-Եօգուշը, ուր կ'ընդունուին յանձնարարութիւնք և ուր կը վաճառուին նաև գրագրական ամեն տեսակ պիտոյք, ընտիր Թուղթ, գիծ, թանաք, պայուսակ, գրապանակ ևն ևն։ 736

HUILE DE FOIE DE MORUE DÉSINFECTÉE de CHEVRIER

ՇԵՎՐԻԷԻ ՄՕՐՈՒ ՁԿԱՆ ԻՒՂ ՋՏՈՒԱԾ

Առաջնակարգ դեղագործ ի Փարիզ, ասպետ Պատուոյ Լէգէոնի, վարձատրեալ Բ. կարգի Մէճիտիէով, [illegible] Իզապէլ-լա-Գաթոլիք պատուանշանին։

ՃԵՐՄԱԿ ԵՒ ԹՈՒԽ

Մորու ձկան իւղը խոյնովիմով զտելով, Պ. Շէվրիէ այդ հեղուկին տուած է անխորժելի համ և հոտ, միանգամայն առեւելնելով անոր բոլոր ժիշ յատկութիւններն։

Այս դիւտին պատճառաւ հնարից մեծամեծ վարձատրութիւններ ստացած է, միտալ և պատուոյ վկայական։

Ամբողջ աշխարհիս բժիշկք կը նախադասեն զայն ամէն տեսակներէն։

ԵՐԿԱԹԱՑԵԱԼ

Պ. Շէվրիէ իւր այս կատարելագործած է [illegible] Մորու ձկան Երկաթախառն իւղ մը պատրաստելով։ Հականակ այս յատկութեան, իւղը դիւրաւ կը մարսուի և բնաւ ոգդութիւն չպատճառեր։ Այսպ նախընտրելի է միւս բոլոր երկաթախառն պատրաստութիւններէն և յաջողութեամբ կը գործածուի Թոքախտի, Պրոնշիթի, Վատութեան և Թոյլի համար։ Մանաւանդ կը յարմարի ակարակազմ անձանց։ 711

Ընդհ. մթերանոց, կեդր. դեղր. Ն. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍ, 244, Մեծ փողոց Բերայի, Կ. Պոլիս
Միեւնոյն դեղատան մէջ կը գտնուի նաեւ ՇԷՎՐԻԷի հռչակաւոր ԳՈՎԱՅԻ ԳԻՆԻՆ։

ԱՊԱՀՈՎ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ

ԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Ս. Գոնորհեա, պաղ.—Լուսնոտութիւն—Արգանդախեղդ—Հիւանդութիւնք ուղեղի և ողնածուծի ջղաձգութիւնք, գլխու պտոյտ, Ջղային տագնապք, ցնցումնք, քնատութիւն, ուղղային բորբոքում, սերմնաթափութիւն

ՍԻՐՕ ՀԷՆՐԻ ՄԻՒՌԻ միջոցաւ

Բիւրապէս մաքուր պոտասիոնի պռոմիւրով

15 տարիէ ի վեր ԱՊԱՀՈՎ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ Փարիզի Հիւանդանոցաց մէջ գործածութեամբ։
Շատ կարեւոր տեղեկութիւնք կը տրուին փաթաթող թերթով

Հէնրի Միւռ, ի Բոն-Սէնդ-Էսբրի (Ֆրանսա)

Մեծաքանակ կը վաճառուի ի Դեղագործական Մթերանոցն, 35, Ղալաթիոյ Մեծ փողոց, Կ. Պոլիս։

Փոքրաքանակ կը վաճառուի ամեն դեղատանց մէջ։ 816

بامتياز مخصوص

اداره چایی

THÉ ÉCONOMIQUE ԹԷՅ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ TEION EIKONOMIKON

MARQUE DÉPOSÉE

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Կ. ՆԱՎՐՈՒԵԱՆ և Յ. ԽԱԴՈՒՐԵԱՆ ԸՆԿ

Ընդարձակ առեւտուր գաւառաց հետ

Չինէ եւ Ճավայէ ուղղակի բերուած

Գերընտիր եւ ամեն ճաշակի յարմար թէյեր

ԳՆԵՐ ՉԱՓԱՒՈՐ ԵՒ ՈՐՈՇԵԱԼ

Փորձը ամեն գովեստէ լաւագոյն պիտի հաստատէ հինգ տարիէ ի վեր սոյն վաճառատան ըրած ջանքերը յաճախորդները գոհացնելու համար։

Պահճէ Գաբու Ճէլալ պէյ խանի դրան կից Թիւ 10

1000 29—78

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրբուլի և Միջերկրականի գիծը բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնդ	Անուանք	Թոնդ
Քանոբուս	4200	Ամազիս	3000
[illegible]	1900	Օսայրիս	3000
Օսիրիս	1000	[illegible]	3000
Սեսոստրիս	3250	Բերա	300
Թիպէս	3250	Լօթուս	801
Մեմֆիս	3250	[illegible]	800
[illegible]	3250	[illegible]	700

Բեռ շոգենաւը, Նաւապետ Ֆօրիսդըր, ամսոյս դէպի 13ին Լիվըրբուլէն աստ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ֆ. Թ. ՑԻՒԹԸԼ և ԸՆԿ.
Ուփթոլլ խան
ՋԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ
541 31, Ճէյմս Սթրիթ, Լիվըրբուլ

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՅՈՒԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվըրբուլի և Սեւ-ծովու գիծը.

Անուանք	Թոնդ	Անուանք	Թոնդ
Ալճերիան	2500	Ֆավոնեան	3700
Ալզասիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլիան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթենեան	2500	Իպերեան	5500
Արապեան	3700	Իլիրեան	5500
Պավարեան	6000	Իսդրեան	5500
Պուլկարեան	6000	[illegible]	2200
Գասթիլեան	800	Լիպուրեան	2500
Սայպրեան	2000	[illegible]	800
[illegible]	700	[illegible]	700
Էճիփշըն	3700	Բերսիան	3800
[illegible]	3700	Վալենսիան	6800
[illegible]	3700	Վիրճինեան	6800

Արապեան շոգենաւը, Նաւապետ Ռիլարտ, Լիվըրբուլէն աստ հասաւ ընդհանուր վաճառքով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 1, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Ղալաթիա.

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվըրբուլ

Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ծիպրալթար, Գ. Պ. Քարվըր Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման և ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլէրի.
Շիրա, Ս. Վօրօդօբուլօ Որդիք և ընկ
Զմիւռնիա, Գ. Ռէյզըլ և ընկ.
546

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱԶ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԻՊԻՒՏԱՊԷՍԹ

ՀՈՆԴԵՐՁ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ դրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստի	12,000,000

Արեւելից Տնօրէն. Մ. Լոժէն Բարարոր
» Լիազօր գործակալ և քննիչ. Մ. Նազարէթ Խադրճեան

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳԼԽԱՒՈՐ ՔԱՂԱՔԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

Տեարք Պալեօղեան և Պալըքճեան Զմիւռնիա. Տամլամեան և Գասպարեան Ատանա. Գ. և Ս. Սերթեան Հալէպ. Բ. Շէրէֆէտտին և Տէրունեան Ատալիա և Սպարթա. Սիմէօն Տէյիրմէնճի օղլու Քօնիա, ևն ևն։

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց ապահովութեան ընկերութիւնը խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ'ընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց և աղջկանց ի չափահասութեան վճարելի պայմանաւ։

Աւելորդ կը համարիմք ըսել թէ ամէն ընտանեաց և զաւակաց տէր անձանց իբր նախախնամական պարտականութիւն մ'է տարեկան փոքրիկ զոհողութեամբ մը իւր կեանքն և իւր զաւակաց ապագան ապահովել, կամ ի ծերութեան օրերու և կամ յետ մահու իւր սիրելի կինն և զաւակները, աղքատութեան ստակալի ճիրաններէն հեռի պահելու համար ուստի արգոյ հասարակութեան լուրջ ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք Ֆրանքօ-Հունգարական ընկերութեան շահաւէտ պայմաններուն և վիճակահանութեան մասնաւոր տեսակներուն որ մէն մի տարի Պիւտաբէշթի մէջ ի ներկայութեան կայսերական պաշտօնէից տեղի կ'ունենան, մէն մի շահող թիւ 100 անգլիական ոսկի շահելու պայմանաւ։

Աւելի ընդարձակ և կարեւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար պէտք է դիմել առ վարչութիւն։ Ամեն լեզուէ յայտարարութիւնք ձրի կը տրուին։

Գոհութեամբ կը ծանուցանեմք յարգոյ հասարակութեան թէ, ընկերութեանս 1885 յունվար 1էն մինչ 1886 տարւոյն յունվար 1ի ընդհանուր գործողութեանց հաշուեցուցակին, ([illegible]) պահեստի գումարին վրայ 2 միլիոն ֆրանգի պատկառելի գումարի մը յաւելում գոյացած է, որով անցեալ տարւոյն 10 միլիոն պահեստի գումարը ներկայիս 12 միլիոն է։ 654

ՍԻԿԱՐԷԹԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ԹՈՒՂԹԵՐԸ
Պարտին գործածել
միմիայն

JOB

կամ բնաւ չծխել
ԺԱՆ ՊԱՐՏՈՒ
Ստորագրութիւն
Jn Bardou
այս նշանով միայն կը չինէ

811

ՇԻՐՔԵԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

664

1887 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 30

Վոսփորէն ելնող շոգենաւներ

12 — Ենիմ. Մէզ. Պէյիւք. Թար. Ենիք. Սթէն. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
12 — Արնաւ. Գուրուչ. Օրթագ. Պէշիք.
12 — Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գալաթ.
12 — Պէյգ. Բաշաբ. Չուպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյ. Գուզ.
12 45 Գավագներ Մէզարբ. Պէյիւք. Թար. Պէյգ. Բաշաբ. Չուպուգլը Գանլը. Ա. Հիսար Գանտ. Վանի. Չէնկէլք. Պէյլէր. Գուզկ. Պէշիքթաշ
12 45 Ենիմ. Մէզարբ. Պէյ. Թար. Ենիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշ.
1 30 Ենիմ. Մէզ. Պէյ. Թար. Ենիք. Սթէնիա Պոյաճ. Ր. Հիս. Պէպէք Արն. Գուր. Օրթ. Պէշ.
2 15 Ենիմ. Մէզբ. Պէյ. Թարբ. Ենիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշ.
2 45 Պէյիւք. Թարբ. Պէյգօզ. Բաշաբ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.
3 15 Ենիմ. Մէզբ. Պէյիւք. Քիրէճբ. Թարբ. Ենիք. Սթէն. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
3 45 Մէզբ. Պէյ. Թարբ. Պէյգօզ Բաշբ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիքթաշ
4 15 Ր. Գավագ Ենիմ. Մէզբ. Պէյիւք. Թարբ. Ենիք. Սթէն. Միրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
4 45 Պէյ. Պէյգ. Բաշաբ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վան. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
5 45 Ենմ. Մէզ. Պէյիւք. Թար. Ենիք. Սթէն. Միրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուր. Օրթ. Պէշիք.
7 — Ենիմ. Մէզարբ, Պէյիւք. Թարաբ. Պէյգ. Բաշաբ. Ենիք. Միրկ. Գանլըճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտիլ. Արնավ. Չէնկէլ. Պէյլ. Օրթ. Գուզկ. Պէշիք. Իւսկ.
7 45 Ր. Գավ. Ենիմ. Մէզարբ. Պէյիւքտէրէ Թարաբ. Ենիք. Սթէն. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.
8 45 Պէյ. Թար. Պէյգօզ Բաշաբ. Չուպուգլը Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
8 45 Ենիմ. Մէզ. Պէյ. Քիր. Թար. Ենիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիք.
9 30 Ենիմ. Մէզբ. Պէյ. Թարբ. Ենիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիք.
10 — Ենիմ. Մէզ. Պէյ. Թար. Ենիք. Սթէնիա Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.
10 30 Ենիմ. Մէզբ. Պէյիւք. Թարբ. Ենիքէօյ Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
10 30 Մէզբ. Պէյիւք. Թարբ. Պէյգօզ Բաշաբ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
11 — Ենիմ. Մէզարբ. Պէյիւք. Թարաբ. Ենիք. Միրկ. Ր. Հիսար Արնավ. Օրթագ. Պէշիք.
11 50 Արնավուտգիւղէն ուղղակի կամուրջ

Կամուրջէն մեկնող շոգենաւներ

1 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարբ. Պէյ. Մէզբ. Ենիմ.
2 — Իւսկ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպուգլը Բաշաբ. Պէյգօզ Թարբ. Պէյիւք. Մէզբ.
2 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Պոյաճ. Սթէն. Ենիք. Թարբ. Պէյիւք. Մէզբ. Ենիմ. Ր. Ա. Գավագ
2 15 Գալաթ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյ. Չէնկէլք. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Ենիք. Բաշաբ. Պէյգ. Թարաբ. Պէյիւք. Մէզարբ. Ենիմ.
2 45 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թար. Պէյ. Մէզ. Ենիմ.
3 — Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Չուպ. Բաշբ. Պէյգօզ Թարբ. Պէյիւքտէրէ
3 30 Պէշիք. Օրթագ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարաբ. Պէյ. Մէզարբ. Ենիմ.
4 30 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պոյաճ. Սթէն. Ենիք. Թար. Պէյիւք. Մէզ. Ենիմահալլէ.
4 45 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Չուպ. Բաշբ. Պէյգօզ Թարբ. Պէյիւքտէրէ
5 30 Գալ. Պէշիք. Օրթագ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Պէյգ. Թարաբ. Պէյ. Մէզարբ. Ենիմ. Ր. և Ա. Գավագ.
6 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարբ. Պէյ. Մէզ. Ենիմ.
6 45 Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր Չէնկէլ. Արնվ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար. Գանլըճ. Միրկ. Ենիք. Թարաբ. Պէյիւք.
8 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենի. Թար. Քիր. Պէյ. Մէզ. Ենիմ.
9 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թար. Պէյ. Մէզ. Ենիմ.
10 — Գալ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վան. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպուգլը Բաշաբ. Պէյգ. Թար. Մէզ. Ր. և Ա. Գավագ.
10 15 Պէշիք. Օրթագ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պոյաճ. Սթէն. Ենիք. Թարաբ. Քիրէճբ. Պէյիւք. Մէզարբ. Ենիմ.
11 — Պէշիք. Օրթագ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկէօն Ենիք. Թարաբ. Պէօյիւք. Մէզարբ. Ենիմ.
11 — Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպ. Բաշաբ. Պէյգ.
11 15 Կամուրջէն ուղղակի Արնավուտգիւղ
11 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Վան.
12 — Պէշիք. Օրթագ. Գուրուչ. Արնավ.

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ